

Vladimír Strmeň oslávil 98 rokov

Priamy účastník Slovenského národného povstania a dlhoročný člen SZPB plk. v. v. Vladimír Strmeň oslávil 26. augusta 98. narodeniny.

Vzácnemu jubilantovi želáme najmä pevné zdravie, veľa síl, životného optimizmu a ešte mnoho stretnutí s mladou generáciou, ktorej neúnavne odovzdáva svoje spomienky a skúsenosti.

Rozhovor s Vladimírom Strmeňom čítajte na str. 5-6

Pripomenuli sme si 82. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania

Delegácia priamych účastníkov, foto: MO SR.

Reportáž z celoslovenských osláv SNP v Banskej Bystrici nájdete na str. 2

Odkaz Povstania je jasný a zreteľný

Jaroslav Demian, predseda SZPB

Pred 82 rokmi za cenu najťažších a nenahraditeľných obetí Slováci prevzali zodpovednosť za svoj osud a prezentovali sa ako zrelý, svojbytný a demokratický národ.

Na Slovensku dovtedy vládol autoritatívny, totalitný režim, ktorý do poslednej chvíle úzko spolupracoval s hltrovským Nemeckom a za cenu mnohých životov vlastných občanov vo všetkom slepo nasledoval nacistický vzor.

Značná časť občanov Slovenska však s týmto smerovaním nesúhlasila. Národno-demokratické sily, predstavitelia ľavice a občianskeho odboja, sa spojili. Prijatím Vianočnej dohody v decembri 1943 a vznikom ilegálnej Slovenskej národnej rady vytvorili politický základ na prípravu ozbrojeného vystúpenia nášho ľudu.

Žiaľ, na jeho dôkladnejšiu prípravu im medzinárodné udalosti a aktuálna domáca situácia nedopriali dostatok času. Keď nemecká branná moc so súhlasom bezradného ľudáckeho vedenia začala 29. augusta 1944 obsadzovať našu krajinu, rozhodli sa organizátori Povstania vyjsť z ilegality a „začať s vystahovaním“.

Jeho základnou a najpočetnejšou ozbrojenou silou bola Prvá československá armáda na Slovensku. K nej sa prihlásili a do

boja proti okupantom zapojili posádky na takmer celom území štátu. Na základe mobilizácie do armády 5. septembra narukovalo i mnoho civilistov. V Povstaní bojovalo až 60-tisíc slovenských vojakov.

Viacnásobne vzrástli početné stavy partizánskych oddielov. Neraz sa z oddielu s niekoľkými desiatkami členov vytvorila partizánska brigáda. Celkovo sa do ozbrojeného zápasu zapojilo približne 18-tisíc partizánov. V Slovenskom národnom povstaní bojovali príslušníci viac ako 30 národov a národností.

Povstanci odolávali presile 60 dní! Nekapitulovali, ustúpili do hôr a tam mnohí pokračovali v boji až do príchodu osloboditeľov. S nasadením svojich životov a zdravia bránili slobodu, demokraciu a česť slovenského národa. Práve im patrí naša nesmierna úcta a vďaka.

Okupačné vojská a ich domáci prísluhovači rozpútali nebývalé represálie voči všetkým, ktorí neváhali a akokoľvek formou sa zapojili do odboja, alebo len schvaľovali postup povstalcov. Slovensko zostalo posiate krvavými stopami obetí prenasledovania, vojnových zajatcov, civilistov, žien a detí.

V SNP Slováci dokázali samým sebe i demokratickému svetu svojbytnosť

a národnú životaschopnosť, prejavili skutočné vlastenectvo a solidaritu s antifašistami celého sveta. S úctou a uznaním spomíname na obeť, na tých, čo padli hrdinsky v boji, aj na tých, čo podľahli bezcitnému vraždeniu esesákov a gardistov po potlačení Povstania.

Spomíname na tých, čo bojovali na frontoch SNP, v povstaleckej armáde, medzi partizánmi, ale i na tých, čo ich zásobovali, ošetrovali a podporovali. Aj ich zásluhou sa vtedajšie Československo ocitlo na strane víťazov.

Povstanie položilo základy na plnohodnotné domáce i medzinárodné uznanie slovenského národa, ako aj pre budúce federatívne usporiadanie ČSSR v roku 1968. SNP sa stalo základným kameňom i pri vzniku samostatnej, de-

mokratickej a medzinárodne rešpektovanej Slovenskej republiky v roku 1993.

Väčšina priamych účastníkov Povstania, ktorí prežili túto krutú dobu, sa neskôr rozhodli prezentovať ciele, zámery a výsledky SNP vo svojej aktívnej a angažovanej práci vo Zväze slovenských partizánov, neskôr v Československom zväze protifašistických bojovníkov a následne v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov.

Dnes podstatnú časť jeho členov tvoria pozostali po priamych účastníkoch boja proti fašizmu, partizánskeho hnutia, SNP, zahraničného odboja, vojnových veteránov a obetí fašizmu, nacizmu a rasového prenasledovania. V našich radoch sú zástupcovia všetkých generácií, ktorí si uvedomujú aktuálnu hrozbu pohrobov nacizmu a fašizmu pre súčasnú spoločnosť a stotožňujú sa s našimi cieľmi a úlohami.

Je to už 80 rokov, čo na Slovensku existuje antifašistická organizácia, ktorá nesie terajším generáciám odkaz účastníkov bojov na tej správnej strane frontov druhej svetovej vojny a najmä v SNP. Odkaz je jasný a zreteľný! Nezabúdať na význam Povstania, na jeho obeť, na odvahu účastníkov SNP, na ich odhodlanie a nasadenie v boji za mier a demokraciu.

Oslavy SNP: pozor na stratu historickej pamäti

Martin Krno, foto: Juraj Jugáš

Na ústredných oslavách 82. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici vystúpili traja najvyšší ústavní činitelia. V ich prejavoch zarezovali aj mená a myšlienky predstaviteľov slovenskej ľavice, ktorí sa podieľali na protifašistickom hnutí, problematika ťažkých 50. rokov minulého storočia, ale i znepokojenie z aktuálnych trendov vývoja slovenskej spoločnosti a v celej Európe. Osobitne zo šírenia nenávisti a z nebezpečných pokusov o stratu historickej pamäte.

Príchod delegácie vedenia SZPB.

Podujatie sa uskutočnilo podľa scenára zaužívaného po nástupe súčasnej vlády, pravda v skromnejšom rozsahu. Ako na improvizovanej tlačovej konferencii povedal podpredseda vlády Robert Kaliňák, ktorého ministerstvo obrany bolo hlavným organizátorom slávnostného dňa v srdci Slovenska, na predpoludňajší program prišlo vyše 15-tisíc návštevníkov, vrátane delegácií z jednotlivých oblastných organizácií SZPB, na neformálnejšiu časť popoludní prichádzali ešte stovky ľudí z mesta pod Urpínom a jeho okolia.

Prví boli priami účastníci odboja

Ako prví položili k Jankovičovmu pomníku Obete varujú priami účastníci Povstania spoločne s novodobými vojnovými veteránmi. Za nimi nasledovali vojenski veteráni a tri účastníčky protifašistického hnutia, prezident Peter Pellegrini, koalíční a opoziční poslanci slovenského parlamentu, delegácia vlády SR, českí vicepremiér a minister obrany Jaromír Zůna, predstavitelia ozbrojených zložiek, štátnych inštitúcií, krajských a mestských zastupiteľstiev, vedúci dobrých troch desiatok diplomatických misií dislokovaných na Slovensku.

Za SZPB vzdali hold hrdinom Povstania o. i. predseda Jaroslav Demian, podpredsedovia Marián Kéry a Ján Rohár, tajomníčka SZPB Kata-

rína Maliková a predseda Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie Peter Mináč. Prítomný bol aj predseda Českého zväzu bojovníkov za slobodu Jaroslav Vodička.

Kritika hejterov, komentátorov a populistov

Peter Pellegrini príhovor začal blahoželaním Vladimírovi Strmeňovi, ktorý 26. augusta oslávil 98. narodeniny. Ako sa prezident vyjadril, súčasná verejná debata o zásadnom riešení otázok budúcnosti našej vlasti pripomína politickú karikatúru.

„Namiesto vtedajších mysliteľov a stratégov dnes zoči-voči stoja hejteri, povrchní komentátori alebo populisti. Nemajú záujem o zmysluplné plánovanie a formovanie slovenskej budúcnosti, ale len o to, aby na chvíľu zaujali sociálne siete, prípadne sa dostali do večerného televízneho spravodajstva,“ zdôraznil.

Hovoril tiež o kolektívnej amnézii, o slabnúcjej vernosti k vlastnej krajine a o tom, ako sa umelci vystupujúci na kultúrnych podujatiach venovaných histórii nášho národa, stávajú terčom slaboduchých útokov a šikanovania.

Ešte sa ani neskončili oslavy, a niektoré médiá i „politickí komentátori“ kritizovali Pellegriniho, že v úvode prejavu privítal len exprezidenta Ivana Gašparoviča, a Zuzanu Čaputovú

Veniec v mene vojnových veteránov položil priamy účastník SNP plk. v. v. Branislav Tvarožek.

nie. Pritom bývalá prezidentka po kladení vencov odišla a na slávnostnom zhromaždení už nebola prítomná. Zopakovala tak scenár niekdajšej premiérky Ivety Radičovej, ktorá svojho času hneď po pietnom akte v Banskej Bystrici odišla na Kremnické gagy.

Nesmieme meniť historické fakty

Ďalším pokusom o škandál bolo tvrdenie jedného známeho denníka, že medzi najvyšším i ústavným i činiteľmi sedí kontroverzný aktivista Daniel Bombic. Ukázalo sa, že si ho redaktor pomýlil s inou osobou - poslancom za Hlas SD Petrom Kalivodom.

„Národ, ktorý nerešpektuje svoju históriu, si len veľmi ťažko dokáže vybudovať svetlú budúcnosť,“ vyhlásil z tribúny predseda NR SR Richard Raši. Trápi ho, keď vidí snahu meniť alebo prispôbovať dejiny podľa toho, čo sa komu práve hodí.

od fašistickej ideológie, od toho, že páchali masové zločiny, že boli súčasťou holokaustu, že vyvražďovali tisíce poľských a iných civilistov. Predsa si nemôžete vytiahnuť Banderovcov a urobiť z nich hrdinov len preto, lebo bojovali za národnú nezávislosť, a zabudnúť na krv ich obetí.“

Nevytláčajme Rusko z Európy, rojukme

Slovenský premiér kritizoval budovanie atmosféry nenávisti najmä voči Rusku. Nie je možné mať v Európe bezpečnosť a mier bez Ruska. Každý štát musí podľa neho rešpektovať legitímne bezpečnostné záujmy iného štátu. „Áno, Rusko treba kritizovať, keď robí chyby, ale nemožno ho demonizovať a vytláčať ho z Európy,“ prízvukoval Fico. Európska únia podľa jeho slov nepotrebuje viac zbraní a rusofóbiu, ale viac diplomacie a konkrétne hospodárske plány ako pomôcť európskej ekonomike.

Delegácia SZPB položila vence spoločne s delegáciou partnerského ČSBS.

„O dejinách môžeme diskutovať, môžeme ich skúmať, mať rozdielne názory alebo interpretácie, nemôžeme však meniť historické fakty a späť vymazať to, kto tu bojoval, kto za nás bojoval, kto položil život a kto nás oslobodil,“ uviedol predseda parlamentu. Podľa neho musíme držať spolu, keď bojujeme za budúcnosť nášho Slovenska.

Predseda vlády Robert Fico zdôraznil v príhovore o. i., že nacizmus síce bol porazený na bojiskách 2. svetovej vojny, no nikdy nebol vykorený z hláv ľudí. V súvislosti s vývojom na Ukrajine povedal:

„Národná pamäť sa ťažko buduje tak, že sa v Kyjeve vytvára národný panteón ľudí, ktorých nevieme pri pohľade do ich životopisov odstrihnúť

Príhovory politikov oddeľovali kultúrne vystúpenia. Ich súčasťou bola premiéra nového programu Vojenského umeleckého súboru Jánošík, ktorý obnovil svoju činnosť na jar tohto roka, účinkovanie Vojenskej hudby Banská Bystrica a Mužského speváckeho zboru.

Popoludní ich vystriedali dynamické vystúpenia čestných stráží Ozbrojených síl SR a slovenského prezidenta a napokon koncert slovenskej herečky a speváčky Nely Pociskovej. Významným momentom osláv bola vojenská prisaha približne pol tisíce čakateľov na vstup do Ozbrojených síl SR.

Fotogalériu z celoslovenských osláv SNP nájdete na strane 16

Spoločná fotografia vedenia SZPB a ČSBS s prezidentom SR Petrom Pellegrinim.

Krátko zo zväzu

text: J. Rohár |

SZPB na celoslovenských oslavách SNP

Delegácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov sa zúčastnila celoslovenských osláv 82. výročia SNP v Banskej Bystrici. V rámci oficiálneho protokolu bola delegácia SZPB pri pietnom akte zaradená pred delegáciami diplomatického zboru. Ide o výraznú zmenu oproti minulému roku, keď delegácia SZPB s vtedajším vedením kládla veniec až na záver, mimo priameho televízneho prenosu a bez prítomnosti čestnej stráže.

Na pozvanie SZPB pricestoval na Slovensko aj predseda Českého zväzu bojovníkov za slobodu Jaroslav Vodička, ktorý absolvoval dvojdnový program – prvý deň v Bratislave a následne sa zúčastnil celoslovenských osláv SNP v Banskej Bystrici, kde položil veniec za ČSBS.

Podakovanie patrí Ministerstvu obrany SR, ktoré vyhovel požiadavke SZPB a podľa dohody zabezpečilo autobusovú dopravu na oslavy pre členov siedmich oblastných organizácií. Časť ďalšej autobusovej dopravy zabezpečila strana SMER – sociálna demokracia, ktorej za túto pomoc rovnako patrí podakovanie.

SZPB prijal opatrenia na ochranu svojho názvu a značky

Vedenie SZPB aktivovalo opatrenia na zamedzenie neoprávneného používania názvu, loga a ďalších identifikačných prvkov zväzu a na predchádzanie zavádzaniu verejnosti o tom, kto je oprávnený vystupovať v jeho mene.

Jedným z výsledkov je prevzatie správy takzvanej oficiálnej facebookovej stránky SZPB, ku ktorému došlo 6. septembra 2026 v súčinnosti s technickou podporou spoločnosti Meta.

Výročie SNP v Prahe: Česi a Slováci bojovali pod jednou vlajkou

text a foto: Petr Kojzar a Ioannis Sideropoulos

Pri príležitosti 82. výročia Slovenského národného povstania sa 27. augusta v Prahe uskutočnil pietny akt Českého zväzu bojovníkov za slobodu (ČSBS). Nechýbalo ani pripomenutie toho, že českí a slovenskí vojaci počas druhej svetovej vojny bojovali proti nacizmu pod spoločnou československou vlajkou.

ČSBS si výročie pripomenul pri Pamätníku československým vojakom bojujúcim počas druhej svetovej vojny v zahraničí, ktorý bol odhalený 11. novembra 2004 na Víťaznom námestí v Prahe 6 pri príležitosti Dňa vojnových veteránov.

Slovenský historik a spisovateľ profesor Jozef Leikert označil tento pamätník za „najposvätejšie miesto v Prahe“. „Pripomína českých a slovenských vojakov, ktorí bojovali pod jednotnou a jednou československou vlajkou. Aj keď bolo Československo v roku 1939 rozdelené na Hitlerov príkaz, naši vojaci statočne bojovali pod červeno-bielo-modrou zástavou,“ povedal Leikert, ktorý je zároveň členom Predsedníctva Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

„Ich presvedčenie bolo jednoduché – najprv nepriateľa poraziť za hrani-

cami, potom doma a obnoviť Československú republiku. Tá bola pre nich taká drahá, že boli ochotní obetovať svoje životy,“ uviedol Leikert.

O to smutnejšie by podľa neho bolo vykladať statočným bojovníkom, kde sa ľudstvo vrátane nás dnes nachádza. „A za mnohých, ktorí rozhodujú, ako sa máme, sa hanbíme,“ uviedol. Hrdinovia by sa podľa jeho slov čudovali, koľko je v dnešnom svete vojen a že dokonca bojujú dva slovanské národy proti sebe. „Prídu lepšie časy. Naši hrdinovia predsa nezmreli zbytočne,“ uzavrel optimisticky Leikert.

Jeho slová okomentoval predseda ČSBS Jaroslav Vodička. „Áno, hanbíme sa. A ja sa hanbím, spolu so všetkými vlastencami, že sú ľuďom, ktorí nás oslobodzovali a položili životy za to, že sme sa narodili a môžeme tu žiť, búrané pomníky a hyzdené hroby,“ kritizoval Vodička. „ČSBS je tu na to, aby dodržiaval pravdivú históriu. Nie aby si ju niektorí politici upravovali podľa toho, kedy kto vládne.“

Krajský zastupiteľ Stredočeského kraja Jiří Kobza (Stačilo!) pripomenul najmä „neviditeľných hrdinov“ SNP. „Riskovali nielen svoje životy, ale životy svojich rodín a mnohokrát aj

Príhovor člena Predsedníctva ÚR SZPB prof. Jozefa Leikerta.

celé dediny, aby pomohli bojovníkom vzoprieť sa proti útlaku. Bojovali aj proti kolaborantom a ich úloha je rovnako dôležitá ako úloha vojakov.“

„Neviditeľní hrdinovia niesli ťarchu okupácie, zrady, kolaborantov, infiltrátov a zaslúžia si neskonalú vďačnosť a rešpekt. Dúfam, že sa dočkám toho, že aj oni budú mať svoj pomník, zaslúžia si to,“ dodal Kobza.

Zastupiteľ mestskej časti Praha 3 a 1. podpredseda pražskej Trikolory Jozef Sláma pripomenul, že Slovenské národné povstanie bolo potlačené, ale „neúspech nie je jeho stigmou“. „Jeho stigmou je odvaha – to treba povedať,“ konštatoval. Zároveň ocenil zlepšenie česko-slovenských vzťahov. „Naše vzťahy sú normálne a slušné, ako sa hodia k štátom, ktoré spája spoločná história,“ povedal.

Naňho nadviazal 1. podpredseda KSČM Petr Šimůnek, podľa ktorého bolo Povstanie síce „porazené vojensky, ale nie v dušiach našich občanov“.

„SNP je pre nás medzníkom a veľkým varovaním, aby si oba národy vážili každý deň, ktorý prežijeme v mieri,“ povedal Šimůnek a rozvinul aj slová profesora Leikerta o dnešnej dobe. „Ako by sa okolo nás zbláznil svet. Konflikty narastajú a my musíme deťom vysvetľovať, čo je vojna. Našou povinnosťou je hájiť mier a spoločnosť, v ktorej žijeme,“ upozornil.

Zastupiteľ Prahy 17 a predseda Československého zväzu protifašistických bojovníkov Petr Mrázek zhrnul, že najdôležitejším poučením je, že „v boji za slobodu a demokraciu nie je žiadnych kompromisov“.

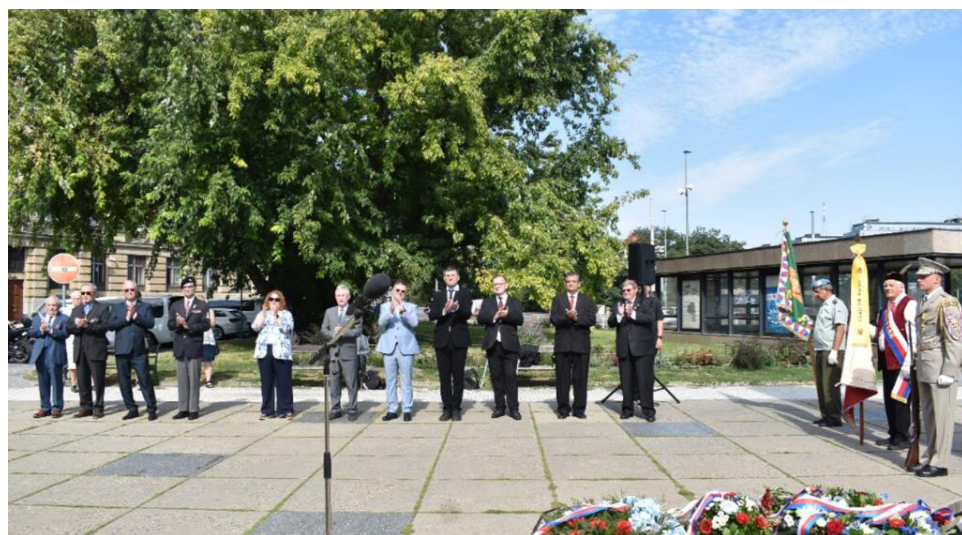
„Buď vyhráme, alebo nebudeme. Nie je iné riešenie a našou úlohou je odovzdávať skúsenosti, aby aj posledný človek pochopil, že je potrebné ubrániť svoju vlasť. Alebo nebude vlasť a nebude ani on,“ uviedol Mrázek, ktorý je tiež predsedom Vojenského združenia rehabilitovaných AČR.

K prítomným prehovorili aj Pavol Šmidrkal zo Združenia československých zahraničných letcov – Východ, druhé najmladšie dieťa z Lidíc Jiří Pitín a predseda Národnej rady Klubu českého pohraničia Zdeněk Trippé.

Na pietnom akte sa zúčastnili aj veľvyslanec Slovenskej republiky v Českej republike Martin Muránsky, zástupca Ministerstva obrany SR Jakub Hedl a ďalší hostia. Pietnu spomienku moderoval podpredseda ČSBS Emil Kulfánek.

Po pietnom akte nasledovala prednáška a beseda

Program následne pokračoval v Dome armády Praha prednáškou prof. Jozefa Leikerta a besedou venovanou Slovenskému národnému povstaniu.

Pohľad na účastníkov spomienky v Prahe.

Vladimír Strmeň: Národ, ktorý nepozná svoju históriu, má ohrozenú budúcnosť

Plk. v. v. Vladimír Strmeň, priamy účastník Slovenského národného povstania, oslávil v závere augusta svoje 98. narodeniny. Pri tejto príležitosti mal v Múzeu SNP v Banskej Bystrici predpremiéru aj nový dokument televízie JOJ Chlapec z povstania, medzi hudbou a vojnou, ktorý približuje jeho životný príbeh. Napriek vysokému veku Vladimír Strmeň naďalej cestuje po Slovensku a na besedách odovzdáva svoje skúsenosti najmä mladým ľuďom. Aj o tom, prečo v tejto činnosti vidí zmysel a aký význam má podľa neho odkaz SNP pre súčasnosť, sa s ním rozprával Branislav Ondruš.

Dnes už nie je na Slovensku nik, kto by tak intenzívne chodil po školách ako ty. Aký to má význam pre teba osobne?

Veľký, pretože týmito stretnutiami naplňam svoj život a najmä posilňujem význam obetí protifašistického odboja. Nikto sa doň nezapájal kvôli prítomnosti, no všetci pre budúcnosť. Nechcem, aby to znelo pateticky, ale keď študujete, keď si hľadáte dobré zamestnanie, keď vychovávate deti, vždy to robíte v mene budúcnosti. Aby ste sa neskôr mali lepšie, aby sa mali lepšie vaše deti, najbližší i ľudia okolo vás. Nie hneď, ale v budúcnosti. A presne tak sme to cítili v Povstaní aj my. Mysleli sme na to, čo príde. Porážku fašizmu a mier sme považovali za základnú podmienku lepšej budúcnosti pre nás, naše rodiny a našu vlasť.

Máš pocit, že to vtedy nestačilo, keď sa k tomu treba po desaťročiach stále vracieť, lebo inak by boj o lepšiu budúcnosť spätne stratil význam?

Veď sa pozri, akou spoločenskou hodnotou je dnes „obyčajný mier“. Opäť sme sa ocitli v dobe, keď si ho mocní sveta nevážia a vlastne ani spoločnosť ako taká. Áno, bojím sa, keď sa dnes pozerám okolo seba. Bez tých besied na školách by mladí možno ani netušili, ako ťažko sa rodila slo-

Vladimír Strmeň a Branislav Tvarožek na predpremiére dokumentu Chlapec z povstania.

boda a ako si majú vážiť mier, pretože bol ťažko vybojovaný krvou. Ako pripomínal armádny generál Ľudvík Svoboda: „Nikdy nezabudnime, ako ľahko sme slobodu stratili, a ako ťažko za cenu veľkého úsilia a veľkých obetí sme ju dobýjali späť.“ Preto považujem za svoju povinnosť, aby som o tom hovoril mladej generácii.

Ročne absolvuješ desiatky takýchto podujatí...

Za minulý rok som mal so Stanislavom Mičevom, s malým tímom spolupracovníkov z Múzea SNP, ale aj s Pavlom Markom zo Zvolena stovku výjazdov po celej republike na všetkých typoch škôl.

Stalo sa vám, že ste prišli niekde a trieda bola poloprázdna?

Nikdy. Práve naopak, chodíme aj na základné či stredné školy, kde sme už raz boli, lebo deviataci „vylietli“, štvrtáci zmaturovali, a pretože učitelia považujú tie besedy za užitočné, pozývajú nás opakovane.

Keď som bol niekde s tebou, zaujalo ma, že sa po úvodnej prednáške roztrhlo vreco s otázkami. Tak to zväčša býva?

Všade. A nielen triedy, ale i kinosály či telocvične, ako pred časom v Poprade, kam prišli aj televízie! Najzaujímavejšie je, že sa viac pýtajú dievčatá ako chlapci. A čo je asi najprekvapujúcejšie - aj na zbrane. Napríklad, na akom princípe strieľa minomet, na akom kaťuša... Usilujem sa, aby besedy boli atraktívne, takže odpovedám i na takéto otázky, no vždy sa vrátim k tomu podstatnému: k zmyslu nášho boja za slobodu a mier pre dnešok.

Často sa hovorí o tom, že mladých nič nezaujíma. A ty zrazu tinedžerom rozprávaš o období pred vyše 80 rokmi. Prečo tam sedia, živo besedujú a nenuidia sa?

Očividne je to z ich strany spontánne. Hoci majú pre túto vec zapálenú pani učiteľku, v učebnici nájdú o druhej svetovej vojne iba dve-tri strany, čo je dosť málo. A vraví sa, že lepšie raz vidieť ako stokrát počuť. No a keď medzi nich prídem ešte aj v originálnom vojenskom úbore a zaspievam im partizánske pesničky, tak autentické spomienky ich úprimne zaujmú. Treba ich zaujať, treba to vedieť povedať, a oni počúvajú. Aj keď zvoní na prestávku, neodchádzajú. „Radšej ostaneme, len nám to dorozupravajte.“

Prečo si myslíš, že im to treba aj takto formou pripomínať?

Nechcem, aby to vyznelo mentorsky, no dnešná generácia má v princí-

pe všetko. Považujem za nevyhnutné, aby aspoň raz v živote počuli, aké to naozaj bolo. Chvalabohu osobne nepoznajú hrôzy vojny, nevedia, že to, čo tu máme dnes, sa muselo po vojne nanovo vybudovať. Zväčša ani netušia, že bezprostredne po prechode frontu nejazdili vlaky, ľudia chodili pešo aj medzi mestami, obchody zívajú prázdnotou, školy boli rozbité, žiaci museli nosiť drevo, aby mali v triede čím zakúriť. Dnešné pohodlie berú mladí ako automatickú súčasť života. Hoci je to teraz prirodzené, nemali by to brať ako samozrejmosť.

Pretože by sme o to mohli prísť?

Iste, ak nebudeme poznať pravdu o našej minulosti. Dnes sa ožívajú sily, ktoré chcú z porazených robiť víťazov a z vojnových agresorov div nie bojovníkov za slobodu. Vidíme, ako sa rozširujú lži o protifašistickom odboji, ako sa niektorí historici prekrúcajú fakty o slovenských dejinách. Mladí ľudia sa ťažko orientujú, kde je pravda a kto ju hovorí. Súčasnú interpretáciu dejín SNP ovplyvňujú politické záujmy a ideológia. Lenže pozor! Pohrobkovia fašizmu nás okrádajú o skutočnú históriu. A národ bez jej pravdivého poznania má ohrozenú aj budúcnosť.

Majú z tohto hľadiska význam práve besedy na školách?

Jednoznačne. Vidieť to na reakciách, keď skončíme besedu, hneď sa s nami študenti fotografujú, berú naše knihy, tešia sa, že ich podpisujem a berú to vážne. Mnohé študentky mi osobne prídu poďakovať, podať ruku. Vidno, že ich to došlo. Vždy, keď odchádzame zo školy, položíme si v aute otázku, či to bolo dobré. Keď si odpovieme, že sme urobili maximum, tak až vtedy som spokojný. A najmä, keď sa ukáže, že deti zverejnili naše spoločné fotky na sociálnych sieťach, aby sa pochválili pred ostatnými vrstovníkmi.

Medzi gratulantmi k životnému jubileu Vladimíra Strmeňa nechýbal ani Branislav Tvarožek.

Plukovník Vladimír Strmeň na oslavách SNP v Banskej Bystrici.

Zdá sa, že práve zameranie sa na žiakov a študentov by malo patriť k hlavnému poslaniu SZPB.

Určite. V minulosti sa to robilo viac s učiteľmi, v organizovaných mimoškolských aktivitách, chlapci získavali vzťah k boju proti fašizmu i počas povinnej vojenskej prípravy. Dnes to musíme intenzívnejšie robiť my, v SZPB. Aj kvôli vlastnej budúcnosti zväzu.

Tento rok si pripomenieme 80 rokov existencie SZPB. Máš pocit, že nadšenie, s akým vznikol pred ôsmimi dekadami, malo význam?

Môžeme byť hrdí na tých, čo zakladali náš zväz, lebo vidíme, že stále máme dôvod pokračovať v práci. Možno viac ako v minulosti má existencia SZPB spoločenský význam. Preto je dôležité, že sme na zjazde v apríli urobili zmeny, ktoré priniesli novú energiu do činnosti. A je dobré, že sa na čelo zväzu postavila kombinácia skúsenejších a mladších ľudí. To je veľmi sľubné.

Napokon, ty si mal pri založení zväzu, presnejšie, jeho predchodcu – len 18 rokov. Pamätáš si na svoj vstup doň?

Bol som ešte vojakom v armádnom orchestri u nás, v Banskej Bystrici. Okresný výbor zväzu bol na Huštáku. Nevedel som o ňom veľa, no jeden vojak, ktorý tiež bojoval v Povstaní, mi hovorí: „Ty ešte nie si členom SPB?“ A to je čo? Tak mi vysvetlil, o akú dôležitú spoločenskú organizáciu ide. Hneď na druhý deň som cez poludňajšiu prestávku, na čierno, opustil kasárne a išiel sa prihlásiť.

A to sa dalo? Beztrestne?

V Banskej Bystrici, kde teraz stojí obchodné centrum Európa, boli Radvanské kasárne. Akurát sme mali orchestrálnu pauzu medzi dvanástou a druhou popoludní, tak som ju využil, aby som prebehol kilometer tam a kilometer naspäť. Sedel tam práve okresný pracovník. Najskôr sa spýtal na moju účasť v odboji. Tak som hovoril fakty, že som bol ranený za Povstania, že Nemci vypálili rodičovský dom, čo som všetko vedel preukázať. Takže ma hneď zapísal. Čiže ja som vo zväze takmer 80 rokov.

V Povstaní a odboji boli všetky generácie, ty si mal vtedy osemnásť. Aká vládla vo Zväze slovenských partizánov atmosféra?

Výborná. Niektorí boli priami bojovníci, iní pomáhali partizánom, donášali im jedlo a informácie, a na stretnutiach sme o týchto zážitkoch debatovali. Ale tiež sme organizovali verejnoprospešné aktivity, usilova-

li sa starať o najstarších a priťahovať do zväzu mladších, najmä potomkov priamych účastníkov odboja. Nechýbali kultúrne podujatia, ani zábava. Cítili sme sa všetci rovní a tak sme sa usilovali ovplyvňovať celú verejnosť.

Sú to hodnoty, ktoré by mohli, či dokonca mal SZPB posilňovať v spoločnosti aj v súčasnosti?

Práve z hodnôt SNP by sa mali odvíjať základy našej budúcej stratégie. To nebol len mier – hoci ten v prvom rade – ale aj spoločenská rovnosť a sociálna spravodlivosť. Súčasny vývoj, keď vnuci zabúdajú na minulosť dedov, ohrozuje našu mierovú a demokratickú budúcnosť. Našou povinnosťou je nadväzovať na tieto hodnoty, lebo za ne mnohí bojovníci v SNP položili svoje životy. Ide o to, aby nastupujúce generácie zostali hrdým slovenským národom. Veď, čo má byť zdrojom hrdosti? Hádám nie počet statusov a „páčikov“ na FB. Alebo luxusné autá či drahé hodinky na rukách? To určite nie.

V čom dnešné Slovensko vyzerá inak?

Keď sme bojovali za slobodu, demokraciu a mier, všetci sme ťahali za jeden koniec povrazu. Slovensko bolo vtedy zjednotené na týchto cieľoch. Každému záležalo, aby sa hrozná vojna čím skôr skončila, aby zavládol konečne mier, aby mohli ľudia pracovať, študovať, cestovať, vzdelávať sa. Týmto cieľom sme veľa obetovali aj po víťazstve. Brigády boli cez soboty, nedele, opravovali sme mosty, školy, trate, aby znovu jazdili vlaky. Dnes namiesto toho prevažuje vzájomná nevraživosť, nepravosť, výlučne individuálne záujmy a chamtivosť.

Lenže za toto nemôžu deti, žiaci, študenti a študentky, ale ich rodičia. Z týchto slov mám pocit, že na vašich besedách by sa mali zúčastňovať aj starší...

Keď ideme na školské besedy, tak na nich majú čestné miesto i starší, oblastní funkcionári SZPB. A tak došávajú možnosť prezentovať náš zväz. Som rád, že ich riaditelia škôl pozývajú. Nuž, chodíme po besedách i s „dospelákmi“. Im hovorím presne to isté. Bolo ctou mladých ľudí prihlásiť sa do povstaleckej armády či partizánskych skupín, lebo sme chceli bojovať za naše krásne Slovensko. Tu sme doma. Keď sa dívame, máme všetko, čo sme vybojovali. Vtedy sme si ani nevedeli predstaviť, že môže byť takáto životná úroveň. Dnes sa máme veľmi dobre. Lenže honba za peniazmi kazí charakter. Áno, i toto je moja skúsenosť, o ktorú sa delím s dnešnými dospelými.

Spomínaš povojnové obdobie a väčšina tvojich poslucháčov vlastne ani nevie, ako si ho prežil.

Z armády som sa ako hudobník v roku 1947 nechal nalákať na zbor-majstra do Podbrezovských železiarní. Nič mi však dopredu nedali „na písme“, takže som okolo toho zažil veľa nezhôd. Lenže, ak som sa už raz dal do boja... Zo mňa sa stal hutník a v Podbrezovej som vydržal 25 rokov. Medzitým som si založil rodinu, postavil dom v Banskej Bystrici, kam som sa napokon presunul aj pracovne. V železiarniach som robil expedienta, vtedy sme exportovali 52 percent produkcie. Dokonca som sa zapísal na vysokú hutnícku do Košíc, no kvôli mladej rodine som z posledného ročníka odišiel.

Najoriginálnejšie na твоjich verejných vystúpeniach, je to, že rozprávanie dopĺňaš spevom a hrou na harmonike. Nikdy si sa hudbou neživil?

Profesionálne to malo byť v Podbrezovej. Lenže kapele som sa mohol venovať iba popoludní. Mali sme však vychýrenú dychovku, deti z celého sídliska sme učili hrať na všetkých možných nástrojoch. S našim dychovým orchestrom sme na I. celoštátnej spartakiáde v Prahe roku 1955 získali prvú cenu! Predstav si, každý vedúci prevádzky z Podbrezovej na niečom hral. Inžinieri, učitelia z okolitých obcí, primár z breznianskej nemocnice, samí inteligentní ľudia, dokonca aj farári!

V podnikovej kapele?

Hneď traja: hrončiansky, podbrezovský a brezniansky. Bol to veľký dychový orchester, ktorý hral na všetkých podnikových či štátnych slávnostiach.

Hudba ťa sprevádza celým životom?

Veru, od strednej vojenskej hudobnej školy až dodnes. Keď ešte bol Stanó Mičev riaditeľom Múzea SNP, partizánske pesničky a častušky, ktoré

som zozbieral a upravil, vyšli knižne. Takže ich teraz na školách spievam a hrám na harmonike a knižky rozdávam, aby ich deti poznali. Aj preto zdôrazňujem, že namiesto zbraní by sa radšej mali vyrábať hudobné nástroje. Nestrieľali by ľudia po sebe, ale by si navzájom vyhrávali.

Ako vo filme Kedyby tisíc klarinetů... V týchto dňoch oslavuješ 98. narodeniny. V čom spočíva tvoja vitalita a chuť stále chodiť po Slovensku a rozprávať sa s ľuďmi?

V Povstaní sme si vraveli, že ten, kto z nás prežije, musí o tých chvíľach a o tom všetkom, čo a najmä prečo sme to zažili, hovoriť ďalším generáciám. Príde auto a ja musím nastúpiť a ísť do ďalšej školy. Bez ohľadu na zdravie, preliečili ma teraz a zas budeme chodiť. Príde september, tak bude čerstvo po slávach SNP veľký záujem.

Takže tvoje odhodlanie ti dodáva energiu?

Každá pozvánka ma motivuje. Aj modernizácia expozícií v Múzeu SNP, trojrozmerné predmety. Vo Farnej pri Želiezovciach som mal prednášku. Pol školy slovenská, pol maďarská. Ale i maďarské deti prišli. O tri týždne prifujazdili dva plné autobusy rodičov zo Želiezoviec. My sme ich vítali v Múzeu SNP.

Čiže deti namotivovali svojich rodičov?

Áno. Takže skutočne má zmysel investovať do mládeže. Nerobíme zbytočnú robotu. Vráti sa nám to. Najmä v tejto činnosti vidím zmysel SZPB. Vychováme si dorast a novú generáciu, ktorá si opäť bude vážiť mier, demokraciu a slobodu. Pochopí, že nie v individualizme, no v spoločných záujmoch, v sociálnej spravodlivosti tkvie budúcnosť Slovenska. Práve to je aktuálny odkaz Slovenského národného povstania.

Foto: archív redakcie Bojovník I

Autor rozhovoru Branislav Ondruš a Vladimír Strmeň na 19. mimoriadnom zjazde SZPB v Banskej Bystrici.

Odišiel priamy účastník SNP Karel Nývlt

Vo veku 100 rokov zomrel 25. augusta 2026 v Prahe pplk. JUDr. Karel Nývlt, vojnový veterán, československý partizán a priamy účastník Slovenského národného povstania.

Karel Nývlt sa narodil 28. marca 1926 vo Veľkom Borku pri Mělníku. Už od mája 1942 ukrýval spolu so svojou matkou v Mělníku troch sovietskych vojakov. Po roku s nimi utiekol cez Slovensko a Poľsko do Sovietskeho zväzu. V Jaroslavskej oblasti vstúpil do partizánskej jednotky vedenej kapitánom Kritinským, v ktorej pôsobil ako rozviedčík až do 20. septembra 1944.

So svojou skupinou sa zúčastnil na mnohých bojových akciách, ktorých

výsledky boli hlásené Ústrednému štábu partizánskeho hnutia v Kyjeve. Zapájal sa tiež do diverzných a deštruktívnych akcií, pri ktorých minovaním ničili železničné transporty a cestné objekty.

V septembri 1944 ho poslali na pomoc Slovenskému národnému povstaniu. Zaradil sa do partizánskeho zväzku Smrť fašizmu, ktorému velil mjr. Nikolaj F. Volkov. V hodnosti podporučíka sa stal veliteľom 3. roty 1. oddielu I. brigády a v jednotke zotrval až do príchodu sovietskej armády.

Počas bojov na Slovensku sa podieľal na deštruktívnej akcii proti železničnému transportu pri Uľanke, ničení mostov na ceste pri Pohore-

lej či útokoch na maďarské kolóny. Dvakrát ho vyslali cez frontovú líniu ako veliteľa rozviedky a podieľal sa aj na prevedení skupiny z východného Slovenska do Banskej Bystrice. Počas služby v partizánskej jednotke utrpel ľahké zranenie nohy črepinou míny.

Na jar 1945 vstúpil do 1. československého armádneho zboru, v ktorom slúžil až do demobilizácie. Po skončení vojny pokračoval v službe v ČSLA, stal sa dôstojníkom z povolania. Istý čas žil v Litoměřiciach, neskôr v Prahe. Pôsobil tiež ako poľovnícky funkcionár, lektor a skúšobný komisár.

Za účasť v protifašistickom odboji získal osvedčenie podľa zákona

č. 255/1946 Zb. V období od 3. mája 1943 do 27. apríla 1945 bol uznaný v kategórii československý partizán a od 28. apríla do 8. mája 1945 ako osoba, ktorá konala vojenskú službu v československej armáde v zahraničí.

Karel Nývlt zomrel 25. augusta 2026 v Prahe vo veku 100 rokov. Odišiel jeden z posledných priamych účastníkov protifašistického odboja a SNP, ktorého životný príbeh zostáva svedectvom boja za oslobodenie Česko-Slovenska.

Čeť jeho pamiatke!

Adam Horváth
Zdroj: Váleční veteráni –
Ministerstvo obrany ČR

Podplukovník vo výslužbe JUDr. Karel Nývlt (1926 - 2026).

História nemusí zostávať v učebniciach

Základná organizácia SZPB v Tisovci dlhodobo patrí medzi tie, ktoré sa venujú uchovávaniu historickej pamäti, starostlivosti o pomníky a práci s mladou generáciou.

Prostredníctvom rozličných podujatí a spolupráce so školami sa usiluje priblížiť dejiny spôsobom, ktorý je pre mládež zaujímavý, poučný a zároveň zážitkový.

Jednou z najnovších aktivít bola ne-tradičná dejepisná súťaž, ktorú naša ZO SZPB pripravila v súčinnosti so Základnou školou Dr. V. Clementisa v Tisovci pre žiakov druhého stupňa. Spojila zábavu s poznávaním histórie pomocou spoločenských hier, ako sú pexeso, kvarteto a ďalšie stolové hry upravené na dejepisnú tematiku pre 5. až 9. ročník ZŠ.

Súťažiaci si hravou formou pripomenuli najstaršie dejiny, od starovekých civilizácií až po moderné dejiny Slovenska a sveta. Pri riešení úloh museli preukázať nielen vedomosti, ale i dobrú pamäť, logické myslenie a schopnosť spolupracovať v tíme. Počas podujatia panovala výborná atmosféra plná súťaživosti, nadšenia a dobrej nálady.

Organizátori ocenili vysokú úroveň vedomostí žiakov aj ich aktívny prístup. Najúspešnejšie družstvá získali vecné ceny, pričom hlavnou odmenou sa stala poznávací zájazd do Múzeu SNP v Banskej Bystrici so zastávkami v Nemeckej a Kališti. Chlapci a dievčatá si tak mohli rozšíriť poznatky o Povstaní priamo na autentických miestach.

Členovia ZO SZPB v Tisovci venujú svoj voľný čas aj starostlivosti o pamätníky a pietne miesta, ktoré pripomínajú udalosti 2. svetovej vojny a obete boja za slobodu. Jedenásteho júla počas brigády pri pomníku na Dieliku upravili jeho okolie, pokosili trávu, odstránili náletové dreviny a skultivovali celý priestor.

História ako hra.

Práve spojenie práce s mládežou, starostlivosti o pamätné miesta a organizovania pietnych i vzdelávacích akcií vytvára z činnosti ZO v Tisovci výrazný prínos pre celý región. Naše aktivity potvrdzujú, že história nemusí zostať iba v učebniciach či archívoch. Môže spájať prostredníctvom hier, exkurzií, dobrovoľníckej práce i spoločných stretnutí ľudí, ktorým záleží na zachovaní odkazu minulosti pre budúce generácie.

Radka Murárová, foto: Diana Mydlová

Brigádni z Tisovca pri pamätníku na Dieliku.

O Povstaní tradične bez primátora Valla

Martin Krno, Foto: Lukáš Perný

Spoločná fotografia pred pamätníkom SNP v Bratislave.

V predvečer štátneho sviatku, 28. augusta sa na obnovenom Námestí SNP v Bratislave konalo spomienkové zhromaždenie venované hrdinom Slovenského národného povstania. Ako vždy podujatie kultivovane moderoval redaktor STVR Viliam Stankay.

Príhovor podpredsedu SZPB Mariána Kéryho.

Úvodnú báseň predniesla poetická diva Ida Rapaičová. Na pietnom akte sa zúčastnili veľvyslanci a diplomati z takmer štyroch desiatok štátov (zistené na základe stúh na vencoch), s výnimkou Ruskej federácie zo všetkých veľmocí.

Diplomatov bolo viac ako občanov

Mimo Európy išlo najmä o viaceré moslimské krajiny, ale aj o Indiu, Indonéziu, Vietnam, Kubu či Brazíliu. Tradične účasť na oslavách SNP chýbal primátor hlavného mesta Matúš Vallo. Z opozičných politických strán sme

Pietneho aktu sa zúčastnil aj predseda ČSBS Jaroslav Vodička (v strede).

zaregistrovali iba hnutie Slovensko. Živý vstup TV DAV pozeralo 2 800 divákov.

Vence odovzdali aj zástupcovia prezidentskej kancelárie, Úradu vlády SR, ministerstva obrany, viacerých organizácií vojenských veteránov a predseda Spoločnosti Ladislava Novomeského Lukáš Perný. Delegáciu SZPB viedol jej nový podpredseda Marián Kéry a tajomníčka Katarína Malíková, z Prahy pricestoval predseda Českého zväzu bojovníkov za slobodu Jaroslav Vodička a člen jeho ústredného výboru Pavel Šmejkal.

Hľadanie historických paralel

Minister vnútra a predseda Hlasu SD Matúš Šutaj Eštok podčiarkol paralelu medzi ozbrojeným Povstaním z roku 1944 a „pokojnou silou“ 17. novembra 1989. Poukázal na to, že Nežná revolúcia v Bratislave sa odohrávala najmä na Námestí SNP.

„Dnes tu stojíme v mene vlády Slovenskej republiky s hlbokou úctou k obom generáciám. Ich odkaz je jasným mementom pre súčasnosť. Žijeme v dobe plnej globálnych neistôt, nových výziev a pokusov o rozdeľovanie našej spoločnosti. Úlohou moderného štátu však nie je prehľbovať priekopy, ktoré medzi nami vznikajú. Jedinou cestou vpred je otvorený a poctivý dialóg,“ zdôraznil minister.

Podľa predsedu Bratislavského samosprávneho kraja Juraja Drobu je SNP otázkou, ktorú história kladie i dnes. Napríklad v súvislosti so súčasnou vojnou

na Ukrajine. Upozornil na to, že fašizmus sa nezačal až koncentračnými tábormi, ale slovami: „Slovensko už pritom veľmi dobre vie, kam môže viesť spoločnosť, v ktorej sa nenávisť stane prijateľnou súčasťou verejného priestoru.“

Jednotne proti fašizmu

Poslanec NR SR a podpredseda SZPB Marián Kéry ocenil, že Povstanie spoločne pripravovali komunisti, demokrati, katolíci i evanjelici, pripojili sa k nemu príslušníci 35 národov a národností, pritom všetci sa vedeli dohodnúť na protifašistickej koalícii. Ostro odsúdil prepisovanie dejín, najnovšie na Ukrajine, kde nekriticky vyzdvihujú „zásluhy“ Stepana Banderu a ďalších kolaborantov s nemeckými nacistami.

Prednosta bratislavského okresného úradu Rastislav Gajarský zdôraznil, že na námestí ľudia mohli na výročie SNP stáť a hovoriť o slobode iba vďaka obeti svojich predkov.

„Preto by sme na Povstanie nemali spomínať iba ako na historickú udalosť,“ pripomenul Gajarský, „Je predovšetkým pripomienkou rozhodnutia ľudí, ktorí v rozhodujúcej chvíli odmietli skloniť hlavu pred fašizmom. Aj vďaka ich rozhodnutiu sa Slovensko na konci druhej svetovej vojny mohlo hlásiť k protifašistickému odporu a k hodnotám, na ktorých bola po porážke nacizmu obnovená slobodná Európa.“

Podpredseda SZPB Marián Kéry odmieta diktát ukrajinskej ambasády: Slovenskí poslanci sa zodpovedajú občanom, nie cudzím diplomatom!

Veľvyslanectvo Ukrajiny v Slovenskej republike zaslalo nášmu rezortu diplomacie protestnú nótu, v ktorej ostrým tónom kritizuje moje výroky z osláv 82. výročia Slovenského národného povstania v Bratislave. Vyčítajú mi, že som poukázal na problematiku súčasnej ukrajinskej politiky pamäti a uctievania niektorých historických postáv. Ako predseda Zahraničného výboru Národnej rady Slovenskej republiky a podpredseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov však považujem za svoju povinnosť na tieto výhrady vecne a priamo reagovať.

Rád by som ukrajinskej strane v prvom rade pripomenul, že oslavy SNP sú spomienkou na odvahu slovenského ľudu a všetkých národov, ktoré bojovali proti ľudáckej vláde, nacizmu a fašizmu. Vždy som si hlboko vážil pamiatku všetkých obetí a hrdinov vrátane etnických Ukrajincov, kto-

ri položili životy pri oslobodzovaní Slovenska. To mi však neberie právo jasne pomenovať pravdu, ak sa v súčasnosti u nášho suseda glorifikujú postavy spojené s fašistickou či nacistickou ideológiou.

Ukrajinská ambasáda vo svojej nóte síce tvrdí, že každý suverénny štát má právo určiť si vlastný panteón hrdinov, no hranica sa jednoznačne končí tam, kde sa začína ospravedlňovanie a rehabilitácia nacistických kolaborantov a vojnových zločincov. Ako vo svojej reakcii trefne pripomenul historik a politický analytik Eduard Chmelár, je od ukrajinskej diplomacie absurdnou schizofréniou, ak na jednej strane vyzdvihuje etnických Ukrajincov v SNP a na druhej strane oficiálne vebí Andrija Meľnyka, ktorého krídlo OUN (Organizácia ukrajinských nacionalistov) politicky zastrešovalo 14. granátnickú divíziu SS Galizien. Práve táto divízia pritom

od jesene 1944 potlačala Slovenské národné povstanie a dopúšťala sa brutálnych represálií a vypalovania obcí ako Smrečany či Kvačany.

Ak dnes Ukrajina chce glorifikovať Stepana Banderu, Romana Šuচেvyča či Andrija Meľnyka, musíme si položiť jednoduchú otázku: ako by asi reagovala Európska únia, ak by sme my na Slovensku do nášho národného panteónu zaradili predstaviteľov vojnovnej Slovenskej republiky Vojtecha Tuku, Alexandra Macha či Jozefa Tisa? Je predseda nepredstaviteľné, aby sme v Európe 21. storočia uplatňovali takýto dvojité meter. Spochybňovanie glorifikácie takýchto postáv je otázkou našej národnej cti a principiálneho protifašistického postoja, voči ktorému oprávnené protestovali napríklad aj Poliaci. Pre Slovensko sú princípy antifašizmu nedotknuteľné.

Zároveň považujem za absolútne neprijateľné, aby ukrajinské veľvyslanec-

tvo spochybňovalo účel mojej účasti na štátnych spomienkových podujatiach a cez oficiálnu nótu žiadalo od slovenskej vlády akési kárne "vysvetlenie" za vyjadrenia legitímne zvoleného poslanca slovenského parlamentu. Slovensko je zvrchovaný štát a slovenskí poslanci sa zodpovedajú svojim občanom, nie zahraničným diplomatom. Skutočne konštruktívny a dobrý susedský dialóg sa nebuduje na zametaní nepríjemných tém pod koberec, ani na diktovaní toho, čo môžeme na vlastnom území hovoriť. Ak chceme budovať poctivé vzťahy, musia stáť na vzájomnom rešpekte a na nulovej tolerancii k akejkoľvek forme fašizmu a nacizmu – bez ohľadu na to, z ktorej strany prichádza. Namiesto písania útočných nót a zasahovania do vnútroštátnej debaty preto ukrajinskej diplomacii odporúčam podstatne viac rešpektu k suverenite Slovenskej republiky a k historickej pamäti nášho národa.

Pluk nesmrteľných na Jankovom vršku

Jankov vršok nad Uhrovcom sa opäť stal miestom dôstojnej spomienky na hrdinov protifašistického odboja. Krajské oslavy 82. výročia SNP spojili tradičný Pochod pluku nesmrteľných, pietny akt kladenia vencov, slávnostné príhovory a kultúrny program.

Na príprave osláv sa podieľali Trenčiansky samosprávny kraj, mestá Bánovce nad Bebravou a Partizánske, obec Uhrovec a Oblastná organizácia SZPB Trenčín.

SZPB opäť pri organizácii osláv

Významný podiel na príprave a priebehu osláv mali členovia Oblastnej organizácie SZPB Trenčín, ktorá sa na organizovaní krajských osláv SNP na Jankovom vršku dlhodobo podieľa.

Na čele členov oblastnej organizácie bol jej predseda Miroslav Malay. Nechýbal ani Ján Holička, dlhoročný organizátor osláv a aktivít SZPB na

ja, členovia a sympatizanti SZPB, ktorí niesli fotografie svojich predkov a ďalších ľudí zapojených do zápasu proti fašizmu.

Pochod každoročne organizuje trenčianska oblastná organizácia SZPB. Jeho poslaním je pripomenúť, že za veľkými historickými udalosťami stáli konkrétni ľudia, ich odvaha, rozhodnutia a obeť. Fotografie nesené účastníkmi pochodu symbolicky pripomínajú ich životné príbehy a zásluhy v odboji.

Úctu padlým vzdali i predstavitelia štátu

Po príchode sprievodu nasledoval pri monumentálnom pamätníku pietny akt kladenia vencov. Medzi hosťami bol minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Richard Takáč, poslanec NR SR a predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška a poslanci Národnej rady SR Michal Bartek a Michal Kapuš.

Spoločná fotka členov SZPB na Jankovom vršku.

Symbolicky prvý veniec k pamätníku položila delegácia SZPB.

Jankovom vršku. Početné zastúpenie mali aj základné organizácie Uhrovec, Miezgovec, Kšinná, Bánovce nad Bebravou a Trenčín, ako aj ďalší členovia a sympatizanti SZPB.

Na krajských osláv sa zúčastnili aj podpredseda SZPB Ján Rohár, člen Predsedníctva Ústrednej rady Martin Vaško, predseda OblV SZPB Nové Mesto nad Váhom Kamil Krištofik a nový predseda Oblastnej organizácie Prievidza Igor Sojka.

Pochod pluku nesmrteľných

Pietnemu aktu predchádzal tradičný Pochod pluku nesmrteľných, ktorý sa stal pevnou súčasťou krajských osláv SNP na Jankovom vršku. V sprievode od amfiteátra k mohyle kráčali potomkovia účastníkov odbo-

Prítomní boli tiež predstavitelia miestnej a regionálnej samosprávy, primátori a starostovia, poslanci Trenčianskeho samosprávneho kraja, predstavitelia diplomatického zboru a ďalší hostia.

Účastníkov privítala starostka obce Uhrovec Zuzana Máčeková, ktorá poďakovala všetkým, ktorí prišli na Jankov vršok vzdať úctu tým, ktorí bojovali za slobodu. Slávnostnú atmosféru pietneho aktu dotváral kultúrny program a Vojenská hudba Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Odovzdávame historickú pamäť ďalej

Minister Takáč v príhovore zdôraznil potrebu zachovávaní historickej pamäti. Poďakoval všetkým, ktorí sa zúčastňujú na pietnych spomienkach a odovzdávajú poznanie o udalostiach

druhej svetovej vojny svojim deťom a vnúčatám.

Upozornil aj na snahy spochybňovať či prekrúcať udalosti minulosti. Práve preto považuje za potrebné prostredníctvom pietnych aktov a spomienkových podujatí pripomínať, čo sa na Slovensku odohrávalo pred viac ako ôsmimi desaťročiami. Osobitne poďakoval Slovenskému zväzu protifašistických bojovníkov, samosprávam a všetkým, ktorí sa podieľajú na uchovávaní historickej pamäti.

Miroslav Malay pripomenul všetky zložky odboja

V mene Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vystúpil predseda OblV SZPB Trenčín Miroslav Malay, ktorý vo svojom príhovore odmietol spochybňovanie významu SNP, Zdôraznil, že protifašistický odboj nemožno zužovať iba na jednu jeho zložku.

Pripomenul približne 60-tisíc vojakov 1. československej armády na Slovensku a 18-tisíc partizánov, pričom zdôraznil význam oboch zložiek odboja. Osobitne poukázal na úlohu civilného obyvateľstva, bez ktorého podpory by pokračovanie partizánskeho boja nebolo možné.

Obyčajní ľudia zabezpečovali zásobovanie, poskytovali úkryty a ďalšiu

pomoc napriek tomu, že tým často riskovali vlastné životy. Malay pripomenul tiež represálie po potlačení Povstania, vypaľovanie obcí, vraždenie civilného obyvateľstva a teror, ktorý mal ľudí odradiť od ďalšej podpory partizánskeho hnutia.

Zdôraznil, že obsadením Banskej Bystrice 27. októbra 1944 nemeckými nacistami sa protifašistický odpor neskončil. Pokračoval partizánskym spôsobom aj počas náročných zimných mesiacov až do oslobodenia.

Podujatie pokračovalo v Uhrovci

Po skončení pietneho aktu na Jankovom vršku pokračovali krajské oslavy v Uhrovci, kde sa k účastníkom prihovoral aj primátor Partizánskeho a predseda Združenia miest a obcí Slovenska Jozef Božik.

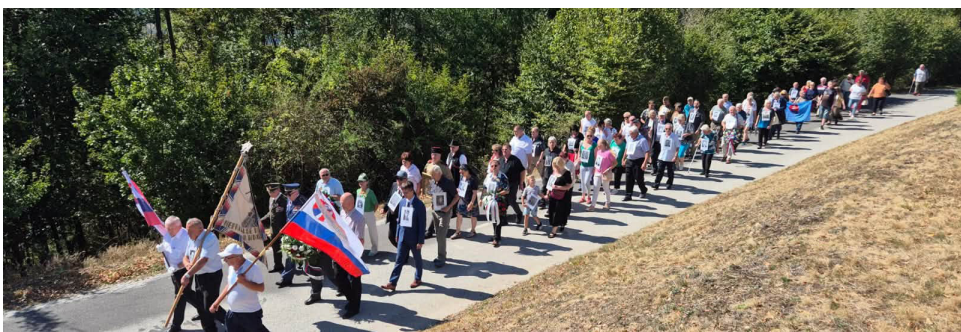
Vo svojom vystúpení sa vrátil k obdobiu pred druhou svetovou vojnou a pripomenul, ako rýchlo môže byť mier a demokratické usporiadanie otrásené rozhodnutiami veľmocí. Následne svoju pozornosť obrátil priamo k roku 1944.

Zdôraznil, že napriek pomerom vtedajšieho slovenského štátu sa veľká časť slovenského národa rozhodla povstať. Pripomenul tiež meniacu sa situáciu v slovenskej armáde, ktorá už v roku 1944 nebola v postavení, v akom vstupovala do vojny proti Sovietskemu zväzu pred tromi rokmi, ako aj represálie nemeckej okupačnej moci a jej domácich pomáhačov, vypaľovanie slovenských obcí a vraždenie civilného obyvateľstva – žien, detí a starých ľudí, ktorí sa ničím neprevinili. Práve tieto obete sú podľa neho jedným z dôvodov, prečo nemožno na SNP zabúdať.

Ako predseda ZMOS-u zároveň zdôraznil úlohu samospráv pri zachovávaní tejto pamäti. Deklaroval, že pokiaľ to bude možné, primátori a starostovia si budú každoročne pripomínať 29. august a odkaz Slovenského národného povstania.

Božik sa zároveň vyslovil za to, aby sa krajské oslavy naďalej naplno vracali do areálu Jankovho vršku. Pripomenul jeho silné historické spojenie s Povstaním i dlhoročnú tradíciu spoločných osláv obyvateľov Bánoviec nad Bebravou, Partizánskeho, Uhrovec a celého regiónu.

text: Ján Rohár, foto: Branislav Balogh |

Pochod nesmrteľného pluku.

Na Sekaninách sa starajú aj o partizánsky bunker

Príhovor predsedu ZO SZPB Antona Turčana.

V prírodnom amfiteátri Sekaniny v Lehotě pod Vtáčnikom sa v sobotu 15. augusta 2026 uskutočnila tradičná spomienková slávnosť pri príležitosti 82. výročia SNP. Slávnostná časť sa začala pietnym aktom kladenia vencov k pamätníku. Prítomní si následne minútou ticha uctili pamiatku všetkých, ktorí položili svoje životy v boji proti fašizmu a za oslobodenie vlasti.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov zastupovali podpredseda

SZPB Ján Rohár, predseda OblV Prievidza Štefan Mjartan a predseda Základnej organizácie SZPB Lehota pod Vtáčnikom Anton Turčan. S príhovorom vystúpili predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška, Anton Turčan a starosta obce Lehota pod Vtáčnikom Michal Ďureje.

Odvaha, jednota a odkaz Povstania

Jaroslav Baška v príhovore ocenil, že sa tradícia osláv SNP na Sekaninách zachováva. Pripomenul odvahu

ľudí, ktorí sa napriek veľkej vojenskej prevahe nacistického Nemecka rozhodli postaviť na odpor. Účastníkov Povstania si podľa neho treba pripomínať nielen pre obete, ktoré priniesli, ale aj pre ich odvahu postaviť sa neprávosti a bojovať za slobodu a lepšiu budúcnosť.

Baška pripomenul aj osobnosť generála Jána Goliana, jedného z hlavných vojenských predstaviteľov SNP. Spomenul pripravovaný film venovaný jeho životu a pôsobeniu, na ktorého vzniku sa finančne podieľal aj Trenčiansky samosprávny kraj.

Za Slovenský zväz protifašistických bojovníkov vystúpil Anton Turčan, ktorý opísal bohatú povstaleckú a partizánsku históriu Vtáčnika a Hornej Nitry. Tunajšie hory boli už pred vypuknutím SNP späté s partizánskym hnutím a po začiatku Povstania sa stali významným priestorom jeho ďalšieho pôsobenia. Zdôraznil preto význam zachovávanie historickej pamäti a pripomínania si ľudí, ktorí sa v tomto regióne zapojili do protifašistického odboja.

Starosta Michal Ďureje sa vo svojom vystúpení venoval predovšetkým jednej z hodnôt SNP, ktorá zostáva aktuálna aj po viac ako ôsmich desaťročiach – schopnosti zjednotiť sa napriek rozdielom. Zdôraznil, že účastníci Povstania netvorili jednoliatu skupinu. Spájali ich však spoločný cieľ a potreba postaviť sa proti nacizmu. V SNP bojovali ľudia rozdielného politického presvedčenia, veriaci i komunisti a popri Slovákoch aj príslušníci ďalších vyše 30 národov – Česi, Rusi, Ukrajinci, Francúzi, Maďari...

História zostáva živá aj v bunkri

Účastníci osláv mali možnosť navštíviť aj partizánsky bunker na Sekaninách. Miestni členovia zväzu im priamo na mieste priblížili jeho históriu, pôsobenie partizánskych jednotiek v oblasti Vtáčnika, ako aj desaťročia práce venované zachovaniu tejto pamiatky.

Pred partizánskym bunkrom.

V bunkri je umiestnená rozsiahla zbierka predmetov súvisiacich s obdobím druhej svetovej vojny. Návštevníci si mohli prezrieť dobové fotografie a dokumenty, poľné telefóny, ešusy, plynové masky, súčasti vojenskej výstroje, znehodnotenú muníciu a ďalšie predmety. Viaceré exponáty sa podarilo zhromaždiť počas dlhých rokov a časť z nich je priamo späť s niekdajšími partizánmi.

Zaujímavou súčasťou prehliadky bolo rozprávanie o histórii samotného bunkra. Na jeho rekonštrukcii v roku 1964 sa podieľali ešte bývalí partizáni, ktorí v regióne počas vojny pôsobili. Na ich prácu neskôr nadviazali mladší členovia SZPB a nadšenci, ktorí sa starali o bunker, zhromažďovali historické predmety, fotografie a dokumentovali osudy miestnych účastníkov odboja.

text: Ján Rohár, foto: Juraj Jugáš |

Gemerčania zavítali za poznaním do Liptova

Gemerčania na Háji Nicovô.

Viac ako päťdesiat členov ZO SZPB partizána Jozefa Tótha v Rožňave a ich rodinných príslušníkov navštívilo 15. augusta 2026 pamätné miesto Háj – Nicovô v Liptovskom Mikuláši. Pre mnohých z nich to bola prvá príležitosť bližšie spoznať históriu bojov o Liptovský Mikuláš, ako aj dejiny tamojšieho vojenského cintorína a pamätníka.

Históriou bojov účastníkov sprevádzal vojenský historik plk. v. v. Oldřich Vanek. Na základe svojej dlhoročnej práce a historických prameňov priblížil priebeh bojov československých a sovietskych jednotiek o Liptovský sv. Mikuláš a odpovedal i na množstvo otázok návštevníkov. Jeho rozprávanie zaujalo nielen členov SZPB, ale aj ďalších domácich a zahraničných návštevníkov, ktorí sa v tom čase nachádzali v areáli.

Návšteva mala pre niektorých aj osobitný rodinný rozmer. Valéria Mikolajová, dcéra účastníka bojov o Liptovský Mikuláš, mohla osobne poďakovať Oldřichovi Vanekovi, ktorý jej pred viac ako tromi rokmi pomohol spracovať dokument o vojnovom pôsobení jej otca Ondreja Galajdu. Ten sa v roku 1945 podieľal na oslobodzovaní obce Okoličné, kde bol ťažko zranený.

S pamätným miestom sa spája aj osobná spomienka predsedu ZO SZPB partizána Tótha Milana Malčeka. Prá-

ve na Háji – Nicovô zložil 29. augusta 1981 spolu s ďalšími príslušníkmi VVTŠ v Liptovskom Mikuláši za prítomnosti veliteľov, rodičov a príbuzných vojenskú prisahu.

V popoludňajších hodinách si členovia ZO SZPB z Rožňavy a Dobšinej prezreli jednotlivé časti vojenského cintorína. Položením venca si následne uctili pamiatku všetkých, ktorí padli v bojoch o Liptov počas druhej svetovej vojny.

Návšteva Hája – Nicovô tak spojila poznávanie vojnových dejín s osobnými a rodinnými príbehmi účastníkov. Aj vďaka nim zostávajú udalosti pred viac ako ôsmich desaťročí súčasťou živej historickej pamäti.

Poďakovanie patrí výboru aj pplk. v. v. Jaroslavovi Havlovi, členovi ZO SZPB Liptovský Mikuláš, za pomoc a ústretovosť pri organizovaní návštevy vojenského cintorína Háj – Nicovô.

text a foto: Milan Malček |

Spomínali aj na slovensko-českom pomedzí

Príhovor čestného podpredsedu SZPB a predsedu ObĽO Žilina Juraja Drotára.

Pri Pamätníku 1. československej partizánskej brigády Jána Žižku v Makove sa stretli Slováci a Česi, aby si spoločne pripomenuli nielen obeť protifašistického odboja, ale aj spoločný boj Slovákov, Čechov a príslušníkov ďalších národov proti nacizmu.

Spomienkové oslavy 26. augusta zorganizovali ich obec Makov, Žilinský samosprávny kraj a ObĽV SZPB Žilina. Na podujatie prišli predstavitelia samosprávy, SZPB, Českého zväzu bojovníkov za slobodu, hostia zo Zlínskeho kraja a českých prihraničných obcí, ako aj občania z oboch strán slovensko-českej hranice.

V príhovoroch opakovane zaznievalo, že SNP nebolo iba vojenskou operáciou, ale predovšetkým prejavom odporu proti nacizmu a fašizmu. Do Povstania a partizánskeho boja vstupovali vojaci i civilisti, ľudia rozličného pôvodu, vierovyznania a politického presvedčenia. Spájal ich odpor proti okupácii a túžba po slobode.

Predseda Žilinského samosprávneho kraja Erika Jurinová vo vystúpení pripomenula, že sloboda nebola pre generáciu účastníkov odboja samozrejmou. Rozhodnutie postaviť sa proti režimu popierajúcemu ľudskú dôstojnosť znamenalo riskovať vlastný život, rodinu i domov.

„Slovenské národné povstanie nám zanechalo silný odkaz. Ukázalo, že keď ide o základné hodnoty, dokážu sa spojiť ľudia rozdielneho pôvodu, viery či politického presvedčenia,“ zdôraznila. Podľa nej má preto význam vracieť sa na pamätné miesta nielen kvôli minulosti, ale aj preto, aby sme premýšľali nad tým, čo jej odkaz znamená v súčasnosti.

Odboj na Kysuciach

Historickému rozmeru protifašistického odboja na Kysuciach sa venoval predseda ObĽV SZPB Žilina Juraj Drotár. Pripomenul, že pred vypuknutím SNP boli možnosti odboja v regióne obmedzené a jeho príslušníci sa venovali najmä neozbrojeným formám odporu – šíreniu protivojnových a protinemeckých materiálov či prevádzaniu utečencov cez hranice.

Po vypuknutí Povstania sa situácia zmenila. V priestore Javorníkov a Kysuckých vrchov pôsobilo viacero partizánskych skupín a oddielov, ktoré vykonávali organizačnú, spravodajskú a diverznú činnosť. Osobitné miesto medzi nimi mala 1. československá partizánska brigáda Jána Žižku, ktorej veliteľom bol Ján Ušiak.

Práve pamätník na slovensko-českom pomedzí je symbolom spoločného protifašistického boja. Drotár

zároveň odmietol pokusy o zľahčovanie charakteru vojnového slovenského štátu či prekrúcanie významu SNP. Poukázal na obeť nacistického teroru, vypálené obce a masové hroby, ktoré po sebe zanechala vojna. „Pre nás to znamená zachovať pamäť a nedopustiť znevažovanie hrdinstva povstaleckých vojakov, partizánov a obyčajných ľudí, ktorí sa neváhali postaviť fašistickému zlu,“ uviedol.

Za jednu z najväčších hodnôt, ktoré generácia odboja zanechala svojim nasledovníkom, označil aj ľudskú súdržnosť. Obyvatelia napriek nebezpečenstvu poskytovali partizánom potraviny a oblečenie, ukrývali ranených a pomáhali ľuďom, ktorých dovtedy často vôbec nepoznali.

Česi a Slováci pri jednom pamätníku

Výrazný česko-slovenský rozmer podujatia podčiarkla účasť hostí z Českej republiky. Medzi rečníkmi bol hejtman Zlínskeho kraja Radim Holíš, ktorý pripomenul pravidelné stretávanie predstaviteľov a obyvateľov oboch krajín na spoločných podujatiach pozdĺž slovensko-českej hranice.

Spomenul svoje stretnutia so slovenskými partnermi pri Lipe slobody v Rožnove pod Radhoštěm i na Veľkej Javorine. Zdôraznil, že nestačí o slobode a odkaze vojnových hrdinov hovoriť iba pri výročiach, ale tieto hodnoty treba prenášať aj do každodenného života. Vyzdvihol tiež spoluprácu Zlínskeho a Žilinského kraja a predovšetkým kontakty medzi prihraničnými mestami a obcami.

Za Oblastný výbor ČSBS Vsetín vystúpil jeho predseda Miroslav Mikulčák. Pripomenul symboliku miesta, na ktorom sa účastníci zišli – pamätníka bojovej družby Čechov, Slovákov a sovietskych partizánov. Na pomníku sú uvedené mená ľudí, z ktorých mnohí položili život za slobodu ďalších generácií.

Predseda Krajskej rady Zlínskeho kraja Klubu českého pohraničia Zdeněk Vejvoda v príhovore upozornil na význam historickej pamäti. Pripomenul obeť druhej svetovej vojny i podiel Červenej armády na oslobodení. Zdôraznil, že národ, ktorý stratí svoju historickú pamäť, stáva sa ľahšie manipulovateľným.

text a foto: Ján Rohár |

Spoločná fotografia pred pamätníkom na Makove.

Predovšetkým prejav úcty ľuďom

Obyvatelia Revúcej si pietnym aktom v predvečer 82. výročia SNP pripomenuli hrdinstvo a obeť všetkých, ktorí sa zapojili do protifašistického odboja a položili svoje životy v boji za slobodu.

Členovia ZO SZPB gen. Viesta, mesto Revúca v spolupráci s Mestským kultúrnym strediskom a široká verejnosť si pri pamätníku na Námestí slobody uctili pamiatku účastníkov a obeť SNP položením vencov a kvetov.

Na spomienkovom podujatí sa zúčastnili i zástupcovia štátnej a verejnej správy, prednostka Okresného úradu v Revúcej Zuzana Nosálová, predseda OO SMER-SD Ondrej Bafia, riaditeľ ÚPSVaR Rastislav Haviar, poslanci Mestského zastupiteľstva v Revúcej a ďalší hostia.

Hlavný príhovor predniesol predseda ZO SZPB gen. Rudolfa Viesta v Revúcej Ján Kochan. Slovenské národné

povstanie podľa neho patrí medzi významné historické medzníky protifašistického boja na Slovensku. Jeho odkaz pripomína, že mier a sloboda nie sú samozrejmou, ale boli vykúpené odvahou, utrpením a životmi mnohých ľudí. Práve preto zostáva našou povinnosťou tieto hodnoty chrániť a historickú pamäť odovzdávať ďalším generáciám.

Spomienkový program následne pokračoval v Art Parku Revúca. V podaní Juraja Genčanského, Michala Stejskala a Moniky Kerekešovej zazneli verše z básnickej skladby Smrť Jánošíkova od Jána Bottu. Pietne stretnutie bolo predovšetkým prejavom úcty ľuďom, ktorí sa v rozhodujúcich chvíľach postavili proti fašizmu a za svoju odvahu neraz zaplatili najvyššiu cenu.

text a foto: Hilda Puterová, tajomníčka ZO SZPB gen. Viesta Revúca

V Revúcej si uctili pamiatku SNP.

Zabudnutý príbeh mladého partizána

Uctie si pamiatky vojaka a partizána Jána Romana z Nového Ruskova je prejavom úcty k ľuďom, ktorí počas druhej svetovej vojny položili život v boji proti fašizmu.

Oblasťný výbor SZPB v Trebišove spolu so základnými organizáciami a mestom Trebišov usporiadali pri príležitosti 104. výročia narodenia Jána Romana pietnu spomienku pri jeho pamätníku.

Spomienka pri pomníku Jána Romana

Pri zmienke o obci Nový Ruskov si mnohí spomenú predovšetkým na jej svetoznámeho rodáka Štefana Boleslava Romana, ktorého pripomína aj busta v obci. Na miestnom cintoríne však stojí nenápadný a dnes už takmer zabudnutý pamätník s rovnakým priezviskom – Roman. Patrí Jánovi Romanovi, mladému mužovi, ktorého krátky život poznačila vojna a napokon aj boj proti fašizmu.

Narodil sa 2. augusta 1922 v Novom Ruskove. Prvého októbra 1942 nastúpil na prezenčnú vojenskú službu v Michalovciach, kde absolvoval základný výcvik, aj kurzy zamerané na zber a ošetrovanie ranených, ktoré ukončil s veľmi dobrým prospechom. V júni 1943 ho prevelili k 2. pešiemu pluku v Trenčíne. Koncom leta odišiel s jednotkou na východný front do priestoru severozápadne od Kyjeva.

Slovenských vojakov tam nasadzovali do operácií proti sovietskym partizánskym skupinám. Postupne však slovenskí vojaci prechádzali na druhú stranu a pridávali sa k partizanom. Medzi nimi i Ján Roman. Z vojaka na-

sadeného na východnom fronte sa tak stal partizán bojujúci proti nacistickým jednotkám.

Zahynul v náručí kamaráta

Jeho ďalšie pôsobenie sa spája s priestorom severovýchodne od Minska, kde partizáni vykonávali diverznú činnosť v okolí železničnej magistrály Minsk – Moskva, jazera Palik a rieky Berezina. Na Slovensku bol v tom čase Ján Roman už vedený ako nezvestný.

Pri jednom z nočných prepádov partizánskej skupiny nemeckými jednotkami bol postrelený do nohy a brucha. Ťažkým zraneniam a veľkej strate krvi napokon podľahol v náručí svojho kamaráta – spolubojovníka z partizánskej skupiny.

Okolnosti a presný dátum jeho smrti však dodnes nie sú úplne objasnené. Vojenský archív na Slovensku uvádza ako dátum úmrtia 31. december 1944 a miesto ZSSR. Podľa dokumentácie zhromaždenej historicko-dokumentačnou komisiou pri Oblastnej organizácii SZPB v Trebišove a s prihliadnutím na vývoj situácie na východnom fronte však Ján Roman pravdepodobne zahynul už koncom jesene 1943 alebo začiatkom roka 1944.

Konkrétne ľudské osudy...

Jeho život sa skončil veľmi skoro. Zostáva však príbehom mladého človeka, ktorého vojna zaviedla ďaleko od rodného Nového Ruskova a ktorý sa napokon postavil na stranu protifašistického odboja.

Pri príležitosti 104. výročia narodenia Jána Romana si jeho pamiatku 2. augusta 2026 uctili pri pamätníku členovia Oblastnej organizácie SZPB

Pomník Jána Romana v obci Nový Ruskov.

v Trebišove a primátor mesta Trebišov Marek Čižmár položením vencov.

Pripomínanie takýchto osudov priamo na miestach, ktoré ich uchovávali, pomáha zachovať historickú pamäť aj pre ďalšie generácie. Príbeh Jána Romana totiž pri-

pomína, že za veľkými udalosťami druhej svetovej vojny sa skrývajú konkrétne ľudské osudy – neraz osudy veľmi mladých ľudí.

text: Alexander Gergely,
foto: Marián Jaššo

Spoločná fotografia pred pamätníkom.

Mladým ľuďom približujú históriu

Členovia Základnej organizácie SZPB v Spišskej Belej spolu so žiakmi oboch miestnych základných škôl – Jozefa M. Petzvala a Milan. R. Štefánika – sa 24. júna 2026 vydali na poznávací výlet po pietnych miestach a vojenských cintorínoch spätých s udalosťami druhej svetovej vojny.

Prvou zastávkou bola obec Štôla, kde navštívili cintorín a pietne miesta venované padlým vojakom. Spoločne si uctili ich pamiatku a pripomenuli obeť, ktoré priniesli v boji za slobodu.

Pietny areál v Háji – Nicovom

Cesta pokračovala do Liptovského Mikuláša, mesta úzko spätého s udalosťami druhej svetovej vojny a SNP. V lesoparku Háj – Nicovô navštívili rozsiahly pietny areál, ku ktorému vedie Cesta generála Pavla Kunu, nazývaná aj Cesta hrdinov.

Pre účastníkov zo Spišskej Belej mala návšteva aj osobitný rozmer. Medzi pochovanými našli dvoch svojich rodákov – Jozefa Richtera a Jána Podolského. Pietny areál pripomína mimoriadne ťažké boje, ktoré sa v tomto priestore odohrávali počas druhej svetovej vojny.

Náučné tabule približujú bojujúce vojská, používané zbrane i povojnovú

obnovu zničeného Liptova. Náučný chodník vedie k pietnemu areálu sprístupnenému v roku 1961, ktorého súčasťou je pamätník a najväčší vojnový cintorín československých vojakov na území bývalej ČSR. Miesto posledného odpočinku tu našlo 1 369 príslušníkov 1. československého armádneho zboru, vojakov povstaleckej armády a partizánov.

Od roku 2018 je súčasťou areálu aj Pomník novodobým vojnovým veteránom, pripomínajúci profesionálnych vojakov, ktorí zahynuli pri plnení úloh v zahraničných misiách a operáciách.

Na fronte hynuli aj nemeckí vojaci

Ďalšou zastávkou bol Važec. Na tamojšom vojenskom cintoríne sa účastníci oboznámili s osudmi vojakov, ktorí zahynuli počas bojov na území Slovenska. Cintorín má kapacitu približne 8 000 hrobových miest a do súčasnosti na ňom pochovali približne 6 500 príslušníkov Wehrmachtu z bojísk východného a stredného Slovenska. Ide o najväčší nemecký vojenský cintorín na Slovensku.

O areál je celoročne postarané a pietna atmosféra vojenského cinto-

Účastníci exkurzie v Háji Nicovô.

rína zanechala v žiakoch silný dojem. Aj pohľad na tisíce hrobov im umožnil vnímať vojnu nielen prostredníctvom dátumov a udalostí z učebníc, ale predovšetkým cez jej ľudské obete.

Kruté činy veliteľa mesta

Vyvrcholením poznávacieho výletu bola návšteva Kežmarského hradu, jednej z najvýznamnejších historických pamiatok Spiša. Aj jeho dejiny poznačili udalosti druhej svetovej vojny. V roku 1944 sa stal sídlom nemeckých okupantov. Pôsobil tu tiež veliteľ mesta Wolfgang Spindler, ktorý viedol kruté výsluchy a vynášal rozsudky

smrti nad povstalcami. Na mieste, kde popravili najmenej 20 ľudí, sa dnes nachádzajú dva pamätníky. V priestoroch historického šľachtického sídla väznili aj Židov pred ich odsunom do pracovných táborov.

Výlet nebol iba príležitosťou rozšíriť si vedomosti o dejinách, ale aj spoločným stretnutím dvoch generácií. Návšteva pietnych miest, vojenských cintorínov a historických pamiatok umožnila žiakom spoznávať udalosti druhej svetovej vojny priamo na miestach, ktoré dodnes nesú ich stopy.

text a foto: Alena Oroszová |

Po stopách druhej svetovej vojny

Stalo sa tradíciou, že Základná organizácia SZPB v Klenovci pripravuje pre žiakov miestnych základných škôl na konci školského roka podujatia, prostredníctvom ktorých im približuje udalosti druhej svetovej vojny späté s ich obcou a okolím.

V minulom roku, pri príležitosti 80. výročia skončenia druhej svetovej vojny, sa uskutočnila literárna a výtvarná súťaž Príbehy vojny. Jej vyvrcholením bol výlet k pomníkom padlých v lokalitách Chorepa a Kaličné, ktoré patria do klenovského chotára. Pamiatku mladých hrdinov Jána Beňa, Pavla Zvaru a iba sedemnástročného Janka Štefánika si žiaci uctili položením malých venčekov.

V spolupráci so základnou školou

Výbor ZO SZPB v Klenovci sa rozhodol v tejto tradícii pokračovať. V spolupráci so Základnou školou Vladimíra

Žiaci základnej školy v Klenovci.

Mináča preto pripravil ďalšiu návštevu pietneho miesta pripomínajúceho tragické udalosti vojnových rokov – tentoraz v klenovskej lokalite Skorušina.

Podujatie sa uskutočnilo 15. júna 2026. Pod vedením riaditeľky školy Anny Rudovej sa na ňom zúčastnilo dvadsať vybraných žiakov, medzi nimi i členovia školského parlamentu. Spreádzalo ich desať členov ZO SZPB v Klenovci na čele s predsedníčkou Blaženou Hruškovou.

Úvod patrilo spomienke na Jána Lásku, ktorého v roku 1944 zastrelili Nemci počas výkonu partizánskej služby. Účastníci si jeho pamiatku uctili chvíľou ticha a žiaci položili k pomníku pripomínajúcemu túto tragickú udalosť venček.

Po pietnej časti pokračovalo spoločné dopoludnie športovými súťažami, ktoré pre žiakov pripravili pedagógovia základnej školy.

Návšteva autentických miest

Členovia výboru ZO SZPB sa na stretnutie so žiakmi a pedagógmi dôsledne pripravili. Ešte pred podujatím zorganizovali brigádu, počas ktorej upravili prístupovú cestu i okolie pomníka. Starostlivosť o miesta historickej pamäti však nezostáva iba na členoch zväzu.

Ocenenie si zaslúžia zamestnanci a žiaci školy, ktorí sa starajú o pamätnú tabuľu venovanú Jánovi Kačánimu, učiteľovi a počas SNP tajomníkovi Miestneho revolučného národného

výboru v Klenovci. V opatere školy je tiež pomník Jána Štefánika, predsedu RNV v Klenovci, ktorý sa nachádza priamo v školskom areáli. Kačániho a Štefánika pre ich činnosť počas SNP odviekli nemeckí nacisti do Trenčína, kde ich v roku 1945 zavraždili.

Aj takéto stretnutia ukazujú, že poznávanie dejín nemusí zostať iba medzi stenami školskej triedy. Návšteva autentických miest, starostlivosť o pamätníky a pripomínanie konkrétnych ľudských osudov pomáhajú mladej generácii lepšie pochopiť udalosti, ktoré sa odohrávali priamo v ich rodnom kraji.

text a foto: Blažena Hrušková, predsedníčka ZO SZPB v Klenovci |

Uctili si hrdinov aj žiaci ZŠ.

Spomínanie pod oravskými Tatrami

Členovia SZPB na partizánskom cintoríne v Látanej doline.

V deň 82. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania si členovia Základnej organizácie SZPB v Trstenej pripomenuli jednu z najvýznamnejších udalostí našich novodobých dejín pri pamätníku obetí druhej svetovej vojny v Trstenej – Halečkovej.

Slávnostný príhovor pri tejto príležitosti predniesla zástupkyňa primátorky mesta Trstená Sylvia Púčiková. Na pietnom akte sa zúčastnili aj zamestnanci a obyvatelia Trstenej. Po položení vencov k pamätníku si prítomní za zvukov slovenskej štátnej

hymny uctili pamiatku účastníkov SNP a obetí vojny.

Po skončení spomienkového aktu sa členovia ZO SZPB spolu so Sylviou Púčikovou presunuli do Roháčov. Pri Partizánskom cintoríne v Látanej doline sa stretli s členmi Klubu seniorov Horskej služby Západné Tatry – sever a obyvateľmi Zuberca a Habovky. K pamätníku spoločne položili kytice ako prejav úcty a vďaky.

Milan Mikláš a Ján Krušpán priblížili udalosti z obdobia SNP v Roháčoch a pôsobenie I. československej partizánskej brigády M. R. Štefánika v tomto regióne.

Osobitná spomienka patrila ľuďom, ktorí sa starali o ranených partizánov. Účastníci si uctili Juraja Bernáta, Katarínu Šimanovú-Horskú a Boženu Šimanovú-Gondovú, ktorí tvorili zdravotnícky personál partizánskej nemocnice v poľovníckom zrubu Psiarka pod Brestovou.

Pripomenuli si aj mimoriadnu pomoc 14 členov poľskej záchrannej služby TOPR. V krutých zimných podmienkach a s vypätím síl pomohli z partizánskej nemocnice transportovať 11 ranených sovietskych a slovenských partizánov spolu so zdravotníckym

personálom do oslobodeného Zakopaného.

Spomienkové podujatia v Trstenej a Roháčoch tak pripomenuli nielen samotné Slovenské národné povstanie, ale aj konkrétne príbehy ľudí, ktorí v ťažkých podmienkach bojovali, zachraňovali ranených a pomáhali tým, čo pomoc potrebovali.

text a foto: Ján Páleš,
člen ZO SZPB Trstená

Pamätník obetí druhej svetovej vojny v Trstenej - Halečkovej.

Ani vo Valaskej nezabúdajú

Medzi účastníkmi spomienkového podujatia piatok 28. augusta vo Valaskej nechýbali ani členovia miestnej Základnej organizácie SZPB. Spolu so zástupcami obce, štátnej správy a vedením základnej školy položili kytice k pamätníkom padlým hrdinom SNP a obetiam prvej a druhej svetovej vojny.

Dôstojnú atmosféru pietneho aktu dotvorili svojím vystúpením spevokol Lipka a Dychová hudba Valaská. Súčasťou programu bolo sprievodné slovo a príhovory starostu obce Petra Jenču a predsedu ZO SZPB.

text a foto: Peter Bánik,
predseda ZO SZPB Valaská

Príhovor starostu obce Petra Jenča počas pietnej spomienky.

Ocenenie predsedníčky ZO SZPB v Bernolákove

V kultúrnom dome v Bernolákove sa 24. júna konalo oceňovanie osobností tejto najväčšej rozvíjajúcej sa obce Slovenska (10-tisíc obyvateľov) v okrese Senec, ktorí sa podieľajú na rozličných verejnoprospešných aktivitách. Starosta Miroslav Ture-

nič, člen SZPB, pri tejto príležitosti ocenil aj Rozáliu Šmihlovú, ktorá už roky úspešne predsedá najpočetnejšej základnej organizácii zväzu v Bratislavskej organizácii SZPB s vyše 150 členmi. Ku gratulantom sa pripája aj redakcia Bojovníka.

Ocenenie Rozálie Šmihlovej.

V Sliači zachraňovali životy povstalcov

Veliteľom povstaleckej vojenskej nemocnice č. 1 v kúpeľoch Sliač bol rozkazom vymenovaný nadporučík MUDr. Július Hansel a hlavnou sestrou Eleonóra Hlubocká zo Zvolena.

Štátne kúpele Sliač sa počas SNP stali najväčšou nemocnicou na oslobodenom území s kapacitou približne tisíc lôžok. Bola dobre vybavená zdravotníckym zariadením, obväzovým materiálom i liekmi. Na vtedajšie pomery poskytovala chorým a raneným nadštandardné podmienky, kvalitné ubytovanie a priaznivé prostredie kúpeľného areálu.

Vzorné riadenie zdravotnej inštitúcie

Pre potreby nemocnice boli vyčlenené liečebné domy Palace, Slovensko, Bratislava, Detva, Poľana, Národný dom, Vaňový kúpeľ a hotel Bristol. Vznikli tri hlavné oddelenia – chirurgické pod vedením poručíka MUDr. Júliusa Slabeyciusa, rehabilitačné (MUDr. Eugen Hegy) a interné (MUDr. Ján Novák). Pracovalo v nej 12 lekárov a osem medikov. Chirurgické oddelenie umiestnili v liečebnom dome Slovensko a v priestoroch Vaňového kúpeľa, kde zriadili rozsiahla operačná sála. Nemocničný personál posilnili zdravotné sestry a členky Červeného kríža zo Zvolena a Hájnik.

Od 12. do 22. septembra 1944 sa na Sliači liečili a zotavovali po vyčerpaných bojoch pri Strečne a v Turci aj francúzski partizáni pod vedením kapitána Georga de Lamirienna a jeho pobočníka Reného Ricarda. Ubytovali ich v hoteli Bristol, nad ktorého vchodom vyvesili francúzsku trikolóru. V okolí kúpeľov absolvovalo krátky výcvik aj približne 60 francúzskych mladíkov, ktorí utiekli z dubnickej zbójovky.

Do sliačskej nemocnice privádzali chorých a ranených zo všetkých povstaleckých frontov. Ich počet postupne narastal aj v dôsledku zužovania slobodného povstaleckého územia. Neskôr sem sanitným vlakom prevážali aj ťažko ranených vojakov a partizánov z ďalších nemocníc.

Pohľad na povstaleckú vojenskú nemocnicu č. 1 v kúpeľoch Sliač.

Letecký odsun ťažko zranených

Nepriaznivú situáciu pomohlo riešiť sovietske velenie odsunom ťažko ranených lietadlami, ktoré na letisko Tri Duby prepravovali príslušníkov 2. československej paradesantnej brigády, zbrane, muníciu a ďalší materiál. Lietadlá po pristátí nesmeli vypnúť motory. V priebehu niekoľkých minút z nich museli vyložiť privezený materiál a následne na palubu umiestniť ranených určených na evakuáciu.

Celá operácia prebiehala v noci. Počas intenzívnej leteckej prevádzky privádzali sanitné vozidlá na letisko ťažko ranených pacientov. Odsun si vyžadoval vysokú mieru disciplíny a koordinácie medzi personálom letiska a zdravotnou službou.

Podľa archívnych záznamov bolo vzdušnou cestou do Lvova a Kyjeva prepravených 780 pacientov. Časť z nich sa následne liečila až v Batumi pri Čiernom mori. Letecká evakuácia ranených sa skončila 25. októbra 1944.

Od začiatku septembra do toho dňa prešlo povstaleckou vojenskou nemocnicou na Sliači približne 2 000 pacientov. 25. októbra nemocnica ukončila svoju činnosť, pretože postupujúce nemecké okupačné jednotky už bezprostredne ohrozovali neďaleký Zvolen.

Rozhodný veliteľ Július Hansel

V dramatickej situácii rozhodol veliteľ nemocnice Július Hansel v noci 25. októbra 1944 o odsune ranených sanitným vlakom zo železničnej stanice

Sliač do priestoru harmaneckých tunelov. Nemocničný personál následne v mimoriadne náročných podmienkach zabezpečoval evakuáciu ranených a ich presun do určeného priestoru.

Povstalecká vojenská nemocnica na Sliači tak počas necelých dvoch mesiacov svojej existencie zohrala významnú úlohu v systéme zdravotnej služby SNP. Jej činnosť zároveň pripomína rozsah organizácie povstaleckého zdravotníctva i nasadenie lekárov, zdravotných sestier a ďalšieho personálu pri záchrane životov ranených vojakov a partizánov.

text: Juraj Bobor, člen výboru
ZO SZPB v Sliači
foto: archív Bojovník

Iba starosta Nagasaki označil skutočného vinníka

Počas tohtoročného spomienkového zhromaždenia venovaného obetiam tragédie z augusta 1945 starosta Nagasaki Širó Suzuki otvorene vyhlásil, že atómovú bombu na toto japonské mesto zhodilo americké vojenské lietadlo.

Pripomenul, že následkom zvrhnutia bomby z USA do 1. januára 1946 bolo zabitých alebo ťažko zranených približne 150-tisíc ľudí. V tom čase to predstavovalo približne dve tretiny obyvateľov Nagasaki.

Falošná solidarita s dnešnými spojencami

Inak obyčajne supervlastenecká a výrečná japonská premiérka Sanae Takaičiová ako aj starosta Hirošimy Kazumi Macui na slávnostných podujatiach náročky nespresnili, ktorá krajina pred 81 rokmi udrela na dve japonské mestá prvýkrát v histórii novou zbraňou s dovtedy nepredstaviteľnými dôsledkami. Trocha to

pripomína viacerých českých (i slovenských) politikov a novinárov, ktorí „akosi“ zabúdajú dodať, z ktorého štátu sa pred 80 rokmi šírili po Európe zločiny nacizmu.

Ihneď počas explózií zahynuli desiatky tisíc osôb a mnoho ďalších neskôr podľahlo spáleninám a otrave ožiarením.

V Hirošime vyčíňal Chlapček

Počas zlomku sekundy detonácia uránovej bomby s názvom Little Boy (Chlapček) 6. augusta 1945 o 8.15 usmrtila z 343-tisíc obyvateľov Hirošimy približne 70 -až 80-tisíc. Teplota na úrovni zeme prekročila 7 000 °C a krajinou sa prehnala silná tlaková vlna.

Do konca roka počet obetí prekročil 100-tisíc. Dve tretiny mestskej oblasti ležali popolom. Jadrové tieňe boli všetko, čo zostalo z osôb vystavených intenzívnemu tepelnému žiareniu. Obrovský hríbovitý mrak sa vyšpl-

Holubice vypúšťané nad Sochou mieru počas ceremoniálu pri príležitosti výročia amerického atómového bombardovania v Nagasaki. Foto Kota-ro Ueda Kyodo News.

hal do výšky viac ako 12 kilometrov. Hoci dosiahlo štiepenie menej ako 2 percentá uránu-235 obsiahnutého v bombe, mala desivú ničivú silu.

Plutóniová bomba Fat Man (Tučný muž) s explozívnu silou 21-tisíc ton TNT zhodená Spojenými štátmi 9. augusta 1945 klesla do výšky 500 metrov a o 11.02 explodovala nad údolím Urakami, severozápadne od centra na Nagasaki. Odhaduje sa, že okamžite zahynulo 40-tisíc ľudí a najmenej 30-tisíc ďalších podľahlo zraneniam a ožiareniu do konca roka.

Hrôzostrašné dôsledky explózií

Presné vyčíslenie počtu obetí sa ukázalo ako nemožné, pretože bomba zničila mnoho záznamov. Podľa údajov Encyclopedie Britannica asi 40 percent mestských budov jadrový výbuch úplne zničil.

Od augusta do konca roku 1945 tieto dve bomby made in USA zabili dokopy okolo 214-tisíc ľudí. Popáleniny a požiare boli príčinami viac ako polovice priamych úmrtí.

„Pamätám si obhorené telá detí, ktoré ležali okolo epicentra explózie v Nagasaki ako čierne kamene,“ hovorí Koichi Wada, ktorému bolo v tom čase 18 rokov.

Prvá vec, ktorú mnoho obyvateľov Hirošimy ráno 6. augusta 1945 zbadalo, bola podľa Medzinárodného výboru Červeného kríža „intenzívna ohnivá guľa“.

Atómové výbuchy tiež vyžarovali radiáciu, ktorá bola škodlivá v krátkodobom aj dlhodobom horizonte.

Pohľad na Nagasaki po výbuchu americkej bomby 9. augusta 1945

Choroba z ožiarenia postihla mnoho z tých, čo prežili bezprostrednú skazu Hirošimy a Nagasaki.

Úsilie tých, čo skazu prežili

Syndrómy tzv. akútnej radiačnej expozície, ako je zvracanie, bolesti hlavy, hnačka, krvácanie a vypadávanie vlasov, môžu viesť k úmrtiu v priebehu niekoľkých týždňov, mesiacov a rokov na závažné choroby. K tomu sa pridali aj genetické dopady na oby-

vateľstvo, takže dôsledky násobne presahujú pôvodné obete jadrového bombardovania.

Hibakuša (ľudia preživší bombardovanie Hirošimy a Nagasaki) sú neoddeliteľnou súčasťou histórie týchto miest nielen preto, že patria k niekoľkým málo skutočným expertom na jadrové zbrane, ktorí zažili na vlastnej koži dopad týchto zbraní. Ale aj pre svoje neúnavné úsilie o ich likvidáciu v celosvetovom rozsahu. Mnohí pri-

tom o svojom utrpení dlho mlčali a trpeli diskrimináciou...

V roku 2016 sa Barack Obama stal prvým úradujúcim prezidentom USA, ktorý navštívil Hirošimu. Tiež sa zaslúžil o svet bez jadrových zbraní, ale za tragédiu z augusta 1945 sa v mene Spojených štátov Japoncom doteraz neospravedlnil.

Pripravil Ioannis Sideropulos, |
foto archív autora

Kto jubuluje a koho sme stratili

- **Banská Bystrica – Radvaň:** JUDr. Milan Kusák 35, Michal Verkin 45, Vlasta Štugnerová 80, Mária Kollárová 82 a Oľga Kaliská 86 rokov
- **Bernolákovo:** Tibor Ďurkovič 83, Marta Kováčová 81, Jarmila Zemánková 80, Ing. Zoja Biskupičová 75, Monika Dráb 45, Mária Buchelová 97, Ernestína Pekárová 84, Mária Šimorová 87, Oľga Havrilová 80, Mária Zemanová 75, Magdaléna Navarová 81 a Ludmila Biskupičová 87 rokov
- **Bratislava – Nové Mesto 1:** Terézia Magová 72 a JUDr. Štefan Brunovský 79 rokov
- **Bratislava – Petržalka:** Anna Zaťková 75 a Ing. Jozef Zaťko 75 rokov
- **Breznička:** Eva Šulajová 45 a Peter Vingárik 65 rokov
- **Dolné Vestenice:** Marta Jandáková 83 rokov
- **Dolný Kubín:** František Kajan 60 a Peter Hunčaga 90 rokov
- **Egreš:** Juraj Šimko 84 rokov
- **Halič:** Mária Kurčíková 75 rokov
- **Horná Mičiná:** Ondrej Martinec 92 rokov
- **Hnúšťa:** Ján Katreniak 55, Pavel Kyseľ 75 a František Bielač 80 rokov
- **Hrachovo:** Dagmar Izraelová 75 a Želmíra Šimonová 75 rokov
- **Hrnčiarske Zalužany:** Michaela Vetráková 40, Vladimír Konský 70, Ladislav Libiak 75, Margita Markotánová 80, Pavol Čipčala 81, Ján Séleš 82, Angela Bakšová 82, Ján Malatinec 85, Ján Babarík 85, Mária Barcajová 85 a Gejza Kantorák 90 rokov
- **Hrušov:** Mária Augustínová 60 rokov
- **Jarabina:** Michal Strenk 80 rokov
- **Kalinovo:** Irma Bešinová 70 a Naďežda Lacová 90 rokov
- **Kežmarok:** Ing. Jozef Žáčik 70 rokov
- **Klenovec:** Mgr. Lubomíra Vančí-

- ková 65, Elena Ulická 70, Eva Zoldová 75, Ján Mináč 75, Viera Mináčová 75, Zuzana Bútorová 84, Zuzana Sihelská 84, Anna Bálintová 86 a Helena Jakabšicová 92 rokov
- **Kokava nad Rimavicou:** Alicia Pernerová 75 a Jolana Ňuňuková 90 rokov
- **Kyjev:** Andrej Čuba 82 rokov
- **Lipovec:** Gabriela Roháľová 75 rokov
- **Liptovská Teplička:** Oľga Smolárová 83 rokov
- **Liptovský Mikuláš:** Ivan Bubelíny 83 a Žofia Guráňová 89 rokov
- **Lovinobaňa:** Tatiana Janeková 65 rokov
- **Lučenec:** Katarína Tóthová 65, Blažena Filčíková 84 a Irma Rafajová 84 rokov
- **Lubotin:** Janka Hudáková 55 a Marta Knapíková 70 rokov
- **Málinec:** Peter Mužík 25, Štefan Chrastina 65, Želmíra Palková 70 a Helena Zákopčanová 75 rokov
- **Malé Ozorovce:** Monika Rudlajová 55 rokov
- **Martin:** pplk. Mgr. Lubomír Kubis 70, Viera Slobodová 70 a Lýdia Mondoková 90 rokov
- **Medzilaborce:** Marek Varga 50, Viera Koropčáková 70, Vladimír Rim 70 a Mária Regrutová 94 rokov
- **Myjava:** Zdenka Šimková 85 a Alžbeta Marečková 88 rokov
- **Nižné Ružbachy:** Peter Matava 50 rokov
- **Nová Baňa:** Anna Andrášiková 99 rokov
- **Novosad:** Michal Krištan 95 rokov
- **Partizánske:** Anna Mihaličková 65, PaedDr. Rudolf Ivanovič 75, Jozefína Šrámková 75, Stanislav Junás 80, Alena Burzová 85, Angela Siakelová 94 a Agneša Minárová 98 rokov
- **Plavnica:** Ján Compeľ 65 rokov
- **Podolíne:** Milan Závacký 80 rokov
- **Poltár:** Agneša Botošová 70 a Ruže-

na Mužíková 81 rokov

- **Radvaň nad Laborcom:** Rastislav Soták 60 rokov
- **Revúca:** Radoslav Piliar 55, Ivana Krišková 70, Ing. Ján Medve 75, Magda Breznaničová 81, Ing. Jozef Šuhaj 81, Drahotína Forrová 81, Štefan Haviar 82, Mária Molnárová 83, Július Kvetko 88 a Pavel Hradický 93 rokov
- **Rožňava:** Ludmila Žovinová 70 rokov
- **Selce:** Ing. Daniel Hlinka 55 a Anna Vrbová 75 rokov
- **Senec:** Viera Ferencová 80 rokov
- **Stará Ľubovňa:** Helena Nevlazová 80 a RSDr. Ján Troščák 84 rokov
- **Streda nad Bodrogom:** Zoltán Mento 55 rokov
- **Špania Dolina:** Anna Tučnáková 80 rokov
- **Tomášovce:** Viera Filipová 82 rokov
- **Trebeľovce:** Božena Ilkovičová 75 rokov
- **Trebišov:** Lubomír Pastor 70 a Marián Jaššo 70 rokov
- **Uderiná:** Róbert Széky 60, Ivan Klíma 60, Pavel Hano 65, Marian Lepiš 65 a Zora Filová 87 rokov
- **Utekáč:** Ivan Timko 60 a Jaroslav Kubinec 83 rokov

- **Veľký Krtíš:** Mária Sláviková 85 rokov
- **Veľký Lipník:** Ján Gvozdiak 70 a Ján Torbík 86 rokov
- **Vyšná Olšava:** Iveta Kačmarová 55 rokov
- **Vyšné Ružbachy:** Kristína Dudziková 84 rokov
- **Závadka nad Hronom:** Evka Chudíková 81 rokov
- **Zlatníky:** Štefan Záfer 78 a Božena Dúcka 84 rokov
- **Žiar nad Hronom:** Viera Milyanová 75, Mgr. Katarína Mikulová 81, Oľga Ritterová 82, Eva Benediková 84, Mária Čopová 86, MVDr. Kazimír Wachterczyk 92 a Monika Šusterová 94 rokov

Navždy sme sa rozlúčili

- **Belá-Dulice:** s 82-ročným Zdenkom Kopasom a 92-ročnou Zuzanou Balkovou
- **Dargov:** s 94-ročným Michalom Bajusom
- **Klenovec:** so 105-ročnou Kristínou Bálintovou
- **Partizánske:** so 72-ročným JUDr. Františkom Tomom
- **Veličná:** s 83-ročným Jozefom Badinom

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Fotogaléria celoslovenských osláv SNP

foto: Martin Krno, Juraj Jugáš I

AUTOR VÝROKU: OVIDIUS	panský sluha	ošúpe	stotina, po česky	základná číslovka	Pomôcky: OTUN, ARC, AIL, SINN	škôlka	rozpúšťala pri vysokej teplote	ustato	nazhro- maždí majetok		existuje	koralový ostrov	plemeno
miesto					sídlo v Nigérii					ročné obdobie			
americký tenorista					vaňa, po česky predložka					grécke písmeno patriaci Eve			
2. časť tajničky											symetrála typ ruských lietadiel		
opoj alkoholom					vzbudzo- vala údiv hmyzožravý cicavec								
krčma					patriaci Alene úradná zna- čka mier							ozdoba jeleňa	selanka
	časť ruky	rieka vo Francúzsku pribuzná				plod stro- mu anona význam, po nemecky					prijímaj tekutinu kruto- vládca		
chem. zn. platiny			ihličnatý strom vítanie			Európska banka(skr.) nálev, po česky				predložka smerom z vnútra			
krik				kaukazská osada chem. zn. argónu			triesky zvrtné zámeno			dravý vták			
1. časť tajničky													
druh napolitá- nok									dolná končatina				

Správne vylúštenie tajničky z č. 7 znie:
HUDBA JE LIEKOM UTRÁPENEJ DUŠE.

HISTORICKÝ KALENDÁR

1. september 1939 – Napadnutím Poľska nacistickým Nemeckom sa začala druhá svetová vojna v Európe.
2. september 1945 – Japonsko podpísalo na palube USS Missouri kapituláciu. Druhá svetová vojna sa tým oficiálne skončila.
3. september 1939 – Veľká Británia a Francúzsko vyhlásili vojnu nacistickému Nemecku.
5. september 1944 – Nemecské jednotky počas bojov proti SNP vypálili Telgárt.
8. september 1943 – Bola oznámená kapitulácia Talianska Spojencom. Nemecko následne začalo odzbrojovať talianske jednotky.
8. september 1944 – Začala sa Karpatsko-duklianska operácia, ktorej cieľom bolo preniknúť cez Karpaty na Slovensko a pomôcť SNP.
9. september 1941 – Slovenská vláda prijala tzv. Židovský kódex, ktorý zásadne obmedzil práva židovského obyvateľstva.
13. september 1940 – Talianske vojská vpadli z Líbye do

Egypta a otvorili novú fázu bojov v severnej Afrike.
17. september 1944 – Na povstalecké územie priletel 1. československý samostatný stíhací letecký pluk pod velením Františka Fajtla.
21. september 1942 – Nacisti zavŕšili veľkú deportačnú akciu z varšavského geta. Približne 265-tisíc Židov deportovali do vyhladzovacieho tábora Treblinka.
21. september 1944 – Červená armáda oslobodila Kalinov, prvú oslobodenú obec na území bývalého Československa.
27. september 1940 – Nemecko, Taliansko a Japonsko podpísali v Berlíne Pakt troch mocností.
28. september 1944 – Začal sa letecký presun 2. československej samostatnej paradesantnej brigády na povstalecké územie.
30. september 1938 – Bola podpísaná Mnichovská dohoda, ktorá prinútila Československo odstúpiť pohraničné územia nacistickému Nemecku.